

DE LERAAR AAN HET WOORD

SP

MORGEN MOET HET BETER

DE LERAAR AAN HET WOORD

augustus 2009

Agnes Kant
Jasper van Dijk
Manja Smits

Fotografie: Daniel Cohen

T (070) 318 30 44
E onderwijs@sp.nl
I www.sp.nl/onderwijs

WOORD VOORAF

Van wie is het onderwijs? Die vraag staat centraal in het huidige onderwijsdebat. Na talloze bezuinigingen en onderwijshervormingen zijn leerlingen, leraren en ouders op de achtergrond geraakt. Niet zij, maar bestuurders en politici wisten wat goed is voor het onderwijs. Dat had een vernietigend effect op de omstandigheden in de klas en op het werkplezier van leraren. Of het nu gaat om de tweede fase, het VMBO, de schaalvergroting, “Weer samen naar school” of de gratis schoolboeken: aan de betrokkenen werd stevast voorbijgegaan. Die ene, simpele vraag werd leraren niet gesteld: wat vindt ú ervan, wat vindt u van wat zij – politici en bestuurders – doen met uw vak?

Die vraag staat wel centraal in dit onderzoek. Na de Commissie-Dijsselbloem, die concludeerde dat de overheid de kwaliteit van het onderwijs ernstig heeft verwaarloosd, kan dat ook niet uitblijven. Nadat zoveel schade aan het onderwijs is toegebracht, is het logisch dat de leraren nu zelf aan het woord worden gelaten.

De resultaten zetten tot denken aan. Het is schokkend om te lezen dat slechts een kwart van de leraren trots is op de kwaliteit van het onderwijs. De helft van de leraren heeft de laatste jaren minder plezier gekregen in het werk in het onderwijs. Pogingen van de regering om het onderwijs te verbeteren, hebben blijkbaar niet tot resultaten geleid. Er is veel onvrede over het beleid en over de omstandigheden op school. Er is iets mis in het onderwijs, en dat zou de verantwoordelijke bewindspersonen wakker moeten schudden. Als de omstandigheden niet verbeteren, zal het lerarentekort toenemen en het niveau verder afnemen.

Onderwijs is van essentieel belang voor onze samenleving. De regering zou er dus alles aan moeten doen om samen met leraren en leerlingen de allerhoogste kwaliteit na te streven. De resultaten van dit onderzoek wijzen echter op een andere realiteit. De hoge werkdruk, de grote klassen en het tekort aan investeringen eisen hun tol. Als er niet wordt ingegrepen, blijft de conclusie van de Commissie-Dijsselbloem recht overeind staan. Het onderwijs wordt dan verder verwaarloosd in plaats van hersteld.

Daarom is het hard nodig dat er eindelijk naar de leraar zelf wordt geluisterd. Elke bijdrage die dit onderzoek daaraan kan leveren, is een goede.

Graag wil ik alle leraren bedanken die aan dit onderzoek hebben meegedaan. Het heeft ons inzicht over het werk in het onderwijs enorm vergroot. Een veelgehoorde klacht van leraren over het beleid is dat het bestaat uit mooie woorden, maar weinig daden. Ik zie dit onderzoek als een aansporing om dat om te draaien.

Agnes Kant

INHOUD

SAMENVATTING	9
INLEIDING	13
OPZET VAN HET ONDERZOEK	17
1. DE STAAT VAN HET ONDERWIJS	23
2. HET WERK OP SCHOOL	29
3. ZORGLEERLINGEN	37
4. SCHAALGROOTTE	45
5. SALARIS	51
6. URENNORM	59
7. LERAREN OVER HET ONDERWIJSBELEID	65
8. LERAREN OVER HET VAK	73
CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	79
BIJLAGE 1: ALLE RESULTATEN	85
BIJLAGE 2: VRAGENLIJST LERAREN BASISONDERWIJS	109
BIJLAGE 3: VRAGENLIJST LERAREN VOORTGEZET ONDERWIJS	113
BIJLAGE 4: BRIEF AAN DE SCHOLEN	117

SAMENVATTING

Leraren moeten weer een stem krijgen in het onderwijs. Er wordt veel over hen gepraat, maar zelf worden ze nauwelijks gehoord. Daarom hield de SP van 5 maart tot 27 april 2009 een uitgebreid onderzoek onder leraren in basis- en voortgezet onderwijs. Leraren konden vragenlijsten via internet invullen en deze werden ook naar alle scholen opgestuurd. In totaal werden 3.333 vragenlijsten ingevuld en teruggestuurd. Daarvan zijn er 1.893 afkomstig uit het basisonderwijs en 1.440 uit het voortgezet onderwijs.

Het onderzoek gaat in op alle aspecten waarmee een leraar in het onderwijs te maken krijgt. Allereerst gaat het over de waardering voor het werk in het onderwijs en over de gang van zaken op school. Veel aandacht is er voor zorgleerlingen, ofwel leerlingen met een beperking. Daarnaast is gevraagd naar de schaalgrootte, de omvang van de klassen en de bureaucratie. Een apart hoofdstuk gaat over de salarissen. Tot slot werden vragen gesteld over de Cito-toets, de urennorm en de gratis schoolboeken. In het onderzoek was veel ruimte voor respondenten om antwoorden toe te lichten, of om eigen onderwerpen aan te dragen.

DE TIEN OPVALLENDSTE UITKOMSTEN:

MINDER PLEZIER IN WERK

Zeven op de tien leraren zeggen het werken in het onderwijs (zeer) positief te waarderen. Toch heeft de helft van de leraren de laatste jaren minder plezier gekregen in het werk in het onderwijs. Drie op de vijf leraren krijgen onvoldoende mogelijkheden om leerlingen de gewenste kwaliteit onderwijs te geven.

NIET TROTS OP KWALITEIT ONDERWIJS

Iets meer dan een kwart van de leraren is trots op de kwaliteit van het onderwijs. De gebrekkige financiering wordt door drie van de vijf leraren genoemd als een grote bedreiging voor het onderwijs.

KLASSEN ZIJN TE GROOT

Meer dan 60% van de klassen is groter dan de leraren willen. Ruim driekwart van de leraren in het basisonderwijs is ervan overtuigd beter les te kunnen geven als de klassen kleiner zijn. In het voortgezet onderwijs geven ruim acht van de tien leraren aan dat het werk beter uitvoerbaar zou zijn als de klassen kleiner worden.

WERKDruk TE HOOG

Ruim driekwart van de leraren heeft te maken met een te hoge werkdruk. Voor bijna de helft van de leraren wordt dit mede veroorzaakt door de bureaucratie.

ZORGLEERLINGEN KRIJGEN ONDERWIJS VAN ONVOLDOENDE KWALITEIT

Het toenemende aantal zorgleerlingen wordt door bijna tweederde van de leraren als een grote bedreiging voor het onderwijs gezien. Slechts een op de vier leraren vindt dat hij zorgleerlingen onderwijs van voldoende kwaliteit kan geven. Drie van de vijf leraren zijn het oneens met de stelling dat zorgleerlingen zoveel mogelijk binnen het reguliere onderwijs moeten worden opgevangen.

SALARIS ONVOLDOENDE

Bijna tweederde van de leraren vindt de hoogte van het eigen salaris onvoldoende.

LERARENPLAN PLASTERK ONVOLDOENDE

Bijna driekwart van de leraren vindt het Lerarenplan van minister Plasterk onvoldoende om het lerarentekort te bestrijden. Meer dan 90% vindt dat er aanvullende maatregelen moeten worden genomen.

LERARENOPLEIDING KRIJGT ONVOLDOENDE

Leraren zijn verdeeld over de vraag of de opleiding voldoende voorbereidt op het werk in het onderwijs. 55% van de leraren in het basisonderwijs vindt dat de Pabo onvoldoende voorbereidt op het onderwijs.

WERKDruk NIET OPLOSSEN DOOR MINDER VAKANTIE

Vier op de vijf leraren in het voortgezet onderwijs vinden het een slecht idee om vakantiedagen in te leveren om de werkdruk te spreiden.

MAXIMUM SCHOOLGROOTTE

Twee op de drie leraren in het voortgezet onderwijs vinden dat er een maximale schoolgrootte moet komen. De ideale middelbare school heeft volgens de respondenten iets minder dan 750 leerlingen.

AANBEVELINGEN

Aan de hand van de bovengenoemde uitkomsten formuleert de SP dertien aanbevelingen. Hieronder volgen de zeven belangrijkste.

1 MEER INVESTEREN IN ONDERWIJS

Extra investeringen zijn nodig voor kleinere klassen en een lagere werkdruk. Nederland moet qua onderwijsuitgaven op zijn minst op het niveau komen van omliggende landen. Met de extra investeringen wordt ook het lerarentekort bestreden.

2 EEN HOGER SALARIS

Het Actieplan van minister Plasterk wordt versneld ingevoerd (in plaats van pas in 2020). Hiermee krijgen leraren op korte termijn een hoger salaris. Salaris en arbeidsvoorwaarden worden centraal vastgesteld.

3 KLEINERE KLASSEN

Om de hoge werkdruk te verlagen en de kwaliteit van het onderwijs te verhogen, is het noodzakelijk dat klassen kleiner worden.

4 VERSTERKING VAN HET SPECIAAL ONDERWIJS

De integratie van zorgleerlingen in het reguliere onderwijs wordt ingeperkt. Een stevig aanbod van speciaal onderwijs, naast het basis- en voortgezet onderwijs, is noodzakelijk om het werk op de reguliere scholen uitvoerbaar te houden. De verdere afbraak van het speciaal onderwijs (het zogenaamde 'Passend Onderwijs') gaat niet door.

5 MINDER BUREAUCRATIE

De enorme controledrift op scholen wordt ingeperkt. Leraren krijgen in beginsel het vertrouwen van directie en inspectie. De verslaglegging wordt tot een minimum beperkt.

6 KLEINE SCHOLEN

Kleinschalig onderwijs wordt gestimuleerd, onder andere door middel van een fusietoets en een financiële prikkel. Scholen moeten desgewenst uit het overkoepelende bestuur kunnen stappen.

7 MEER INSPRAAK

Leraren krijgen meer inspraak in de inrichting van het onderwijs en de besteding van het budget. De macht van schoolbestuur en management wordt sterk beperkt. Er worden geen grote veranderingen in het onderwijs doorgevoerd zonder inspraak en draagvlak van leraren.

INLEIDING

Op veel scholen in Nederland wordt door leraren met plezier gewerkt aan kwalitatief goed onderwijs. De teneur is echter dat dit niet dankzij, maar ondanks politiek Den Haag gebeurt. Leraren zetten zich met hart en ziel in voor de leerlingen, maar beiden voelen zich in de steek gelaten door beleidsmakers en politici die steeds over hun hoofden heen regeren.

NA DE COMMISSIE-DIJSSSELBLOEM

Een veel gehoorde klacht van leraren betreft de hervormingsdrift vanuit politiek Den Haag. Grote 'onderwijsvernieuwingen' als de tweede fase en de basisvorming bleken in de praktijk onderwijsvernielingen. Waarschuwingen van leraren werden in de wind geslagen. Draagvlak in de politiek werd belangrijker gevonden dan draagvlak in het onderwijs.

De Commissie-Dijsselbloem concludeerde dat er flink wat moet veranderen om het onderwijs weer aantrekkelijk te maken en van kwalitatief hoog niveau te laten zijn. Het is daarom geen verrassing dat de huidige regering leraren weinig enthousiast maakt voor haar plannen. In feite is er namelijk weinig veranderd, vanwege de grote macht van schoolbesturen in het onderwijs. Zij beslissen over de hoogte van het salaris, over de onderwijsmethode, de bevoegdheid van leraren en de besteding van het budget. De regering heeft op dit punt geen veranderingen weten te forceren, ondanks de grote woorden van minister Plasterk in zijn beginperiode. Daarom wordt ook wel gezegd dat de nieuwe schoolstrijd gaat tussen leraren en schoolbesturen. Immer; als de regering het laat afweten, bepalen schoolbesturen wat er gebeurt.

HOE HET BESTUUR DE MACHT GREEP

De autonomie van schoolbesturen werd mede veroorzaakt door een ongekende fusiegolf in het onderwijs. In de jaren negentig werd schaalvergroting bewust gestimuleerd, omdat het kostenbesparend zou zijn en omdat het zou bijdragen aan een verheffing van leerlingen van een lager niveau. In grote scholengemeenschappen met vmbo, havo en vwo zouden leerlingen zich aan elkaar optrekken. In combinatie met de basisvorming pakte dat echter averechts uit. Slimme leerlingen verveelden zich, minder slimme leerlingen raakten gefrustreerd. Intussen groeide de macht van schoolbesturen,

omdat zij steeds meer scholen onder zich kregen. Inmiddels zijn er schoolbesturen met tienduizenden leerlingen en enorme invloed op het te voeren beleid. De afstand tot de werkvloer is groot en wat deze conglomeraten precies toevoegen aan de onderwijskwaliteit in de klas, blijft tot op heden onduidelijk.

ACHTERSTAND IN INVESTERINGEN

In de jaren zeventig was Nederland nog koploper in Europa als het gaat om onderwijsuitgaven. Nederland stond bovenaan met een onderwijsbudget van bijna 8% van het nationaal inkomen. Inmiddels is dit gedaald naar circa 5%, omringende landen besteden gemiddeld 6% aan onderwijs. Het verschil is ongeveer 6 miljard euro per jaar. De investeringen van het huidige kabinet zijn niet verkeerd, maar het is een misverstand om te denken dat daarmee de opgelopen achterstand wordt ingehaald.

De schade die is aangericht is dus aanzienlijk. Het onderwijs kampt met een imago-probleem en ook binnen de scholen is er veel onvrede over het beleid. De werkdruk is verhoogd, de klassen zijn groter geworden en het aanzien van het beroep leraar is aanzienlijk gedaald. Dit wordt ook duidelijk door het feit dat er vandaag de dag nauwelijks mannen voor de klas staan in het basisonderwijs.

Het profijt van investeringen in onderwijs groot. Uit onderzoek blijkt telkens weer dat een hoger opgeleide bevolking allerlei voordelen biedt. Mensen worden gezonder, de criminaliteit neemt af en de welvaart neemt toe. Maar omdat het effect pas op de lange termijn zichtbaar wordt, is er veel politieke onwil om boter bij de vis te leveren.

DE LERAAR AAN HET WOORD

De parlementaire Commissie-Dijsselbloem moest er aan te pas komen om de kloof tussen onderwijspraktijk en het beleid van de regering bloot te leggen. De enige manier om deze kloof te verkleinen is door de leraar zelf aan het woord te laten. Dat is precies wat dit onderzoek beoogt. Het onderzoek geeft een onderbouwd antwoord op de vraag wat er leeft in het onderwijs. De reacties van ruim 3.300 leraren uit het hele land, leveren een ongelooflijke hoeveelheid informatie op die nog lange tijd bruikbaar is voor iedereen die betrokken is bij het Nederlandse onderwijs.

OPZET VAN HET ONDERZOEK

VRAGENLIJSTEN

Er zijn voor dit onderzoek twee vragenlijsten gebruikt: één voor basisonderwijs en één voor voortgezet onderwijs. De vragenlijsten zijn voor een groot deel gelijk aan elkaar, maar er zijn ook specifieke vragen. Beide vragenlijsten bestaan uit een combinatie van meerkeuzevragen, soms met de mogelijkheid om een toelichting te geven. Er zijn ook open vragen en stellingen waarbij respondenten kunnen aangeven in hoeverre zij het hiermee eens zijn. De vragenlijst voor het basisonderwijs bestaat uit 51 vragen, de vragenlijst voor het voortgezet onderwijs uit 54 vragen.

De vragenlijsten zijn ingedeeld in thema's. Bij beide schooltypes is gevraagd naar algemene persoonskenmerken, waardering, het werken op school, leerlingen met een beperking, schaalgrootte, salaris en een aantal algemene vragen over het onderwijs en het beleid. Niet alle vragen in deze categorieën zijn identiek. Soms zijn de vragen toegespitst op een specifieke situatie. In de vragenlijst voor het voortgezet onderwijs worden ook vragen gesteld over de 1040-urennorm en over schoolboeken.

De vragenlijst is ontwikkeld door SP-Kamerleden en fractiemedewerkers, in samenwerking met het Wetenschappelijke Bureau van de SP. Een eerste versie van de vragenlijst is voorgelegd aan verschillende mensen die werkzaam zijn in het onderwijs. Hun suggesties en opmerkingen zijn verwerkt in de definitieve versie. De vragenlijsten zijn te vinden in Bijlage 2 (basisonderwijs) en Bijlage 3 (voortgezet onderwijs).

VERSPREIDING

De vragenlijsten zijn op twee verschillende manieren ingevuld: op papier en via internet. De papieren vragenlijsten zijn verzonden aan de lerarengedeling van de medezeggenschapsraad van alle scholen voor basis- en voortgezet onderwijs. Hierbij is gebruik gemaakt van contactgegevens die beschikbaar zijn gesteld door het CFI. Bij de vragenlijst zat een begeleidende brief met een toelichting op het onderzoek. In deze brief werd ook gevraagd om zoveel mogelijk leraren de vragenlijst te laten invullen. Dat kon door meer vragenlijsten aan te vragen of door de meegezonden vragenlijst te kopiëren. In de envelop zaten tevens vijf flyers en een affiche met daarop de oproep om mee te doen. In de brief werd de medezeggenschapsraad verzocht de poster en flyers in de

lerarenkamer te verspreiden. Na vier weken is aan alle scholen een herinneringskaart gestuurd.

Tevens hebben een paar honderd SP-leden die werkzaam zijn in het onderwijs het onderzoek ontvangen, met daarin de oproep andere leraren attent te maken op de vragenlijsten. Hetzelfde geldt voor de contacten van de SP-Tweede Kamerfractie in het onderwijs.

De online versie van de enquête was te vinden op www.sp.nl/leraren. Via nieuwsberichten in kranten en advertenties en nieuwsberichten in het Onderwijsblad en het Schooljournaal is aandacht gevraagd voor het onderzoek. Ook stond er op www.sp.nl en op www.sp.nl/onderwijs een banner met een link naar het onderzoek.

De ingevulde vragenlijsten zijn ingevoerd in het systeem Limesurvey. De percentages zijn afgerond op hele cijfers.

RESPONDENTEN

In totaal zijn er door 3.333 mensen bruikbare vragenlijsten ingevuld. Daarvan zijn 1440 mensen werkzaam in het voortgezet onderwijs. Van hen hebben 1.200 de vragenlijst volledig ingevuld en 240 respondenten voor een deel. 1.893 mensen uit het basisonderwijs hebben de vragenlijst ingevuld. Daarvan hebben er 1.627 de volledige vragenlijst ingevuld en 266 respondenten gedeeltelijk.

Naast de 3.333 bruikbare vragenlijsten zijn 518 vragenlijsten niet meegenomen in de verwerking van het onderzoek. De reden hiervoor is dat de antwoorden niet serieus waren of vaker ingevuld door dezelfde persoon. Ook zijn de vragenlijsten niet meegenomen van respondenten die niet verder zijn gekomen dan de eerste, algemene vragen.

Van alle respondenten is 59% vrouw en 41% man. In het basisonderwijs is 26% van de deelnemers man en 74% vrouw. In het voortgezet onderwijs is 61% man en 39% vrouw.

In het voortgezet onderwijs zijn de leraren iets ouder dan in het basisonderwijs. 1% van alle respondenten is jonger dan 20 jaar, 17% is 20 tot 30 jaar oud, 20% is 30 tot 40 jaar oud en 21% is 40 tot 50 jaar oud. 36% van de leraren is tussen de 50 en 60 jaar en 5% is ouder dan 60 jaar.

Ook wat betreft het aantal jaar dat men werkzaam is in het onderwijs, verschillen basisonderwijs en voortgezet onderwijs weinig van elkaar. 5% werkt minder dan twee jaar op school en 12% werkt er twee tot vijf jaar. 22% geeft aan vijf tot tien jaar in het onderwijs te werken en een meerderheid van 61% werkt langer dan tien jaar in het onderwijs.

In het basisonderwijs geeft 52% les aan groep één tot en met vier en 55% geeft les aan

de bovenbouw (groep vijf tot en met acht). Daarnaast zegt 4% ook nog op een andere manier te werken in het onderwijs. Deze percentages tellen niet op tot honderd procent, omdat leraren meer klassen kunnen hebben. Hierbij gaat het om directeuren, intern begeleiders, leraren bewegingsonderwijs, muziek of godsdienst, ict-ers, remedial teachers of coördinatoren. Tot slot is het onderzoek ook ingevuld door een enkele student aan de lerarenopleiding.

In het voortgezet onderwijs werkt 5% op een school met alleen vmbo-b en vmbo-k. 16% werkt op een school met alleen vmbo b t/m t. Slechts 2% van de respondenten werkt op een school met alleen mavo (vmbo-t). Een meerderheid van 56% werkt op een school met vmbo én havo/vwo (en eventueel gymnasium). 18% werkt op een havo/vwo school (met eventueel gymnasium). Tot slot werkt 3% van de respondenten op een categoriaal gymnasium.

Van de respondenten die werkzaam zijn in het voortgezet onderwijs, werkt 34% in de onderbouw (klas 1-2 vmbo of klas 1-2-3 havo/vwo) en 41% in de bovenbouw (klas 3-4 vmbo en klas 4 t/m 6 havo/vwo). 39% werkt zowel in de onderbouw als in de bovenbouw. Tot slot zegt 4% op een andere manier werkzaam te zijn in het voortgezet onderwijs. Ook hier geldt dat deze percentages niet tot honderd procent optellen, omdat leraren meer klassen kunnen hebben. Hierbij gaat het om mensen die werkzaam zijn in het praktijkonderwijs of in het speciaal onderwijs. Daarnaast zijn er respondenten die naast het lesgeven nog een andere taak hebben, zoals begeleiders, coördinatoren, mentoren, stagebegeleiders, decanen, leidinggevenden, vertrouwenspersonen, remedial teachers, coaches, promovendi, et cetera.

Niet alle vragen zijn door iedereen ingevuld. Naast de ruim 50 gesloten vragen waren er circa 10 open vragen en vele mogelijkheden voor het geven van een toelichting. In dit rapport zijn veel opmerkingen toegevoegd als citaten.

1. DE STAAT VAN HET ONDERWIJS

Wie kan de kwaliteit van het onderwijs beter beoordelen dan de leraren zelf? Zij merken het als eerste wanneer de kwaliteit onder druk komt te staan. Het is daarom goed om te constateren dat zeven op de tien respondenten het werken in het onderwijs (zeer) positief waardeert. Ondanks deze positieve cijfers zijn leraren zeer kritisch over de huidige staat van het onderwijs. Tientallen jaren van bezuinigingen en opgelegde onderwijshervormingen laten duidelijk hun sporen na.

NIET TROTS OP KWALITEIT

Iets meer dan een kwart van de leraren is trots op de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs. Leraren in het basisonderwijs zijn een stuk positiever (35%) dan leraren in het voortgezet onderwijs (17%). De overgrote meerderheid van de leraren (93%) vindt dat er meer geïnvesteerd moet worden in onderwijs. 5% staat daar neutraal tegenover, slechts 2% vindt van niet.

Bent u trots op de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	880	27%	639	35%	241	17%
Neutraal	1268	39%	732	40%	536	38%
Nee	1102	34%	460	25%	642	45%

Krijgt u voldoende mogelijkheden om uw leerlingen de gewenste kwaliteit onderwijs te geven?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	642	20%	387	21%	255	18%
Neutraal	662	20%	377	20%	285	20%
Nee	1987	60%	1105	59%	882	62%

Zes op de tien leraren vinden dat zij niet voldoende mogelijkheden krijgen om leerlingen de gewenste kwaliteit onderwijs te geven. In het basisonderwijs worden de vol-

gende redenen daarvoor het meest genoemd: een te hoge werkdruk (door 72% van de respondenten), het gebrek aan voldoende ondersteuning in de klas (62%) en te grote klassen (56%). Daarnaast vinden de respondenten dat het schoolbestuur te veel macht heeft gekregen en dat er te veel 'rugzakleerlingen' in de klas zitten (beiden 45%). Zaken die positief worden gewaardeerd zijn: de eigen opleiding (78%), de samenwerking met collega's (53%) en de steun van de schoolleiding (49%).

In het voortgezet onderwijs scoort de werkdruk ook hoog, die wordt genoemd door 69% van de leraren. Daarna volgen te grote klassen (63%), de invloed van het schoolbestuur (56%), onvoldoende lokalen (51%) en de slechte organisatie van de school (47%). Meer te spreken zijn deze leraren over hun opleiding: 79% van de respondenten vindt zichzelf voldoende opgeleid.

Ik voel mij vaak niet in staat om de hoge kwaliteit te leveren, die mij voor ogen staat. Daar gaat zo veel tijd in zitten (toetsing, administreren, analyseren, verwerken enz.), dat het gewoon niet lukt. En dat frustrert.

MINDER PLEZIER IN HET WERK

De Nederlandse leraar werkt met plezier in het onderwijs. 70% van de leraren oordeelt positief over het werk. Een hoge waardering voor het eigen werk en trots zijn op de kwaliteit van 'het onderwijs' zijn sterk met elkaar verbonden.

Ondanks de positieve waardering voor het werken in het onderwijs, heeft de helft van de leraren minder plezier gekregen in het werk. Er is wat dat betreft weinig verschil tussen leraren in basis- en voortgezet onderwijs. 12% zegt de laatste jaren meer plezier te hebben gekregen in het werk.

Helaas wordt het mij erg moeilijk gemaakt als leraar, omdat ik het idee heb dat niet de kinderen belangrijk zijn, maar de rapportage en de toetsen! Ook de vele zogenaamde vernieuwingen (verkapte bezuinigingen) kosten mij de kop. Ik moet zoveel! En eigenlijk wil ik lekker gewoon werken met mijn leerlingen in de groep.

LERAAR WIL IN ONDERWIJS BLIJVEN WERKEN

Ruim 70% van de leraren zegt van plan te zijn om voorlopig in het onderwijs te blijven werken. Bijna een kwart van de leraren twijfelt en 5% geeft aan te willen stoppen.

Van de leraren die twijfelen of willen stoppen met hun werk, geeft 73% aan dat de werkdruk de belangrijkste reden is. Twee andere belangrijke redenen zijn de bureaucratie en het salaris. 38% van de twijfelaars vindt dat zij niet voldoende ruimte krijgen om het werk naar eigen goeddunken te doen. Zo stelt een leraar: 'Ik ben lesboer geworden. De democratisering en daarmee de inbreng en het enthousiasme is daardoor flink gereduceerd.'

BEDREIGINGEN VOOR HET ONDERWIJS

De respondenten uit het basisonderwijs geven aan het toenemende aantal zorgleerlingen als een grote bedreiging voor het onderwijs te beschouwen (door 77% genoemd). Dat de school steeds meer wordt geconfronteerd met maatschappelijke problemen, wordt door 69% van hen genoemd. Daarna noemen leraren de gebrekkige financiering van het onderwijs (62%).

Ook in het voortgezet onderwijs wordt de gebrekkige financiering als bedreiging van het onderwijs genoemd (57%). Op de tweede plaats staat de afnemende kwaliteit (53%) en op de derde plaats de toename van maatschappelijke problemen in de school (51%).

Door alle respondenten worden 'de wijze waarop de politiek zich bemoeit met het onderwijs' en het lerarentekort genoemd. Veel van de door leraren genoemde bedreigingen gaan over de macht van schoolbesturen. Een leraar zegt daarover: 'Op papier is alles oké, in de praktijk komt er weinig van terecht. Teveel administreren, directies die niets kunnen, maar wel macht hebben. Er worden bij ons goedkope krachten aangenomen zonder onderwijsbevoegdheid.' Opvallend is dat slechts 1% van de leraren aangeeft geen bedreigingen te zien.

BELANGRIJKSTE CONCLUSIES

- Iets meer dan een kwart van de leraren (27%) is trots op de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs.
- Zeven op de tien leraren (70%) geven aan het werken in het onderwijs positief tot zeer positief te waarderen.
- De helft van de leraren (50%) heeft de laatste jaren minder plezier gekregen in het werk.
- Drie op de vijf leraren (60%) krijgen niet voldoende mogelijkheden om leerlingen de gewenste kwaliteit onderwijs te geven.
- Bijna driekwart van de leraren (72%) geeft aan dat zij door een te hoge werkdruk onvoldoende mogelijkheden hebben om de gewenste kwaliteit onderwijs te geven.
- Leraren vinden de hoge werkdruk de belangrijkste reden om te twijfelen over hun toekomst in het onderwijs.
- Het groeiende aantal zorgleerlingen wordt door bijna tweederde van de leraren (65%) genoemd als een grote bedreiging voor het onderwijs.
- De gebrekkige financiering wordt door drie op de vijf leraren (60%) genoemd als een grote bedreiging voor het onderwijs.

2. HET WERK OP SCHOOL

Opleiding, klassengrootte en werkdruk zijn bepalende factoren voor het functioneren van de leraar. Uit het onderzoek blijkt dat leraren verre van tevreden zijn over de omstandigheden waarin ze hun lessen moeten geven. Ruim driekwart van de leraren hebben te maken met een hoge werkdruk. Ruim drie op de vijf leraren heeft te maken met te veel bureaucratie. De roep om kleine klassen blijft onverminderd groot.

OPLEIDING VOLDOET NIET

45% van de leraren geeft aan in zijn opleiding onvoldoende te zijn voorbereid op het werk als leraar. In het basisonderwijs ligt die ontevredenheid met de opleiding hoger (51%) dan in het voortgezet onderwijs (39%). 40% van de respondenten daarentegen geeft aan (ruim) voldoende te zijn voorbereid op het werk als leraar.

Bent u tijdens de lerarenopleiding voldoende voorbereid op uw werk als leraar?

	Totaal	Basisonderwijs	Voortgezet onderwijs
Ja, ruim voldoende	327 12%	163 10%	164 13%
Ja, voldoende	774 28%	443 29%	331 27%
Neutraal	328 12%	140 9%	188 15%
Nee, niet voldoende	1019 36%	646 42%	373 30%
Nee, ruim onvoldoende	246 9%	137 9%	109 9%
Geen mening/ik heb geen lerarenopleiding	84 3%	15 1%	69 6%

De onvrede betreft vooral de PABO bij leraren in het basisonderwijs. Meer dan de helft (51%) van alle leraren in het basisonderwijs vindt de opleiding onvoldoende. Aan de andere kant is een aanzienlijke groep van 39% wel tevreden over deze opleiding.

De groep leraren in het basisonderwijs die tussen 5 en 10 jaar voor de klas staat, is het meest ontevreden. Maar liefst 61% van deze leraren vindt dat de opleiding hen onvoldoende voorbereidt op het werk als leraar. Deze onvrede neemt af, naarmate mensen

langer in het onderwijs werken. Van de respondenten die tien jaar of langer voor de klas staan, is 43% ontevreden.

De opleiding gaat uit van normale leerlingen, zonder achterstand en van een normale lessituatie.

Hoewel de PABO's de laatste jaren maatregelen hebben genomen om het niveau van het rekenen en taal te verhogen (taal- en rekentoets, bindend studieadvies), geven veel leraren ongezouten kritiek. De ontevredenheid betreft vooral de vaagheid van het programma en de nadruk op portfolio's en zaken als Persoonlijke Ontwikkelingsplannen.

WERKDruk IS HOOG

Ruim driekwart van de leraren heeft te maken met een hoge werkdruk. Dit enorme aantal komt overeen met andere onderzoeken (o.a. van de Algemene Onderwijsbond), waaruit blijkt dat werkdruk als het grootste probleem in het onderwijs wordt ervaren.

De belangrijkste oorzaak van de hoge werkdruk in het basisonderwijs is het toenevende aantal zorgleerlingen. Veel van deze leerlingen krijgen geen extra budget (in de vorm van een rugzak), maar hebben wel extra begeleiding nodig. Deze zorg wordt door maar liefst vier op de vijf leraren gedeeld. Andere oorzaken die in het basisonderwijs vaak worden genoemd zijn: de maatschappelijke problemen die de leraar moet oplossen (58%), de bureaucratie (57%), te veel lesuren en taken (51%) en de te grote klassen (40%). Ook veeleisende en mondige ouders worden door leraren in het basisonderwijs als oorzaak van de werkdruk ervaren (34%).

Ik heb meer gesprekken na school met ouders en commissies, dan dat ik onderhand kan voorbereiden en nakijken, waar ik toch uiteindelijk voor ben aangenomen.

In het voortgezet onderwijs geeft bijna de helft van de respondenten aan dat de hoge werkdruk wordt veroorzaakt door het aantal lesuren en bijkomende taken zoals voorbereiden en nakijken (48%). Op de tweede plaats staan de te grote klassen (42%). Op een gedeelde derde plaats staan de bureaucratie en de leerlingen die wel extra begeleiding nodig hebben, maar waarvoor geen extra geld wordt uitgetrokken (39%).

TE WEINIG ONDERSTEUNING

Veel leraren noemen bij 'Anders, namelijk' het ontbreken van voldoende ondersteunend personeel op school, zoals de conciërge en een administratief medewerker. Door het ontbreken van ondersteunende krachten komt veel werk op het bord van de leraar terecht. Ook de hoeveelheid administratief werk is toegenomen.

KLASSEN ZIJN TE GROOT

Volgens de respondenten ligt de gemiddelde klassengrootte in het basisonderwijs op 25 leerlingen per klas. Bijna een kwart van de klassen (27%) heeft momenteel 28 of meer kinderen. Dit terwijl 85% van de respondenten uit het basisonderwijs een klas-

sengrootte van 20 tot 25 het maximaal aanvaardbare aantal vindt. 43% van de leraren geeft aan dat ze nu gemiddeld meer dan 25 kinderen in de klas hebben. Ruim driekwart van de leraren in het basisonderwijs is ervan overtuigd beter les te kunnen geven als de klassen kleiner zijn.

68% van de leraren uit het voortgezet onderwijs vindt een klassengrootte van 20 tot 25 het maximaal aanvaardbare. 49% van de leraren geeft aan dat ze nu gemiddeld meer dan 25 kinderen in de klas hebben. Een grote meerderheid van 84% vindt dat het werk beter uitvoerbaar zou zijn als de klassen kleiner worden. Dat percentage is dus nog groter dan in het basisonderwijs.

Bij klassen tot 25 leerlingen ervaart 72% van de leraren een hoge werkdruk, bij klassen boven de 25 leerlingen ervaart 87% een hoge werkdruk. Ondanks de extra investeringen voor klassenverkleining in de jaren negentig blijft het probleem van overvolle klassen hardnekkig voortduren.

GEORGANISEERD WANTROUWEN

Ruim drie op de vijf leraren hebben te maken met te veel bureaucratie. Slechts 23% van de leraren zegt er niet te veel mee te hebben. Dit staat haaks op het streven van de regering om de bureaucratie in het onderwijs tegen te gaan. Voor 65% van de leraren uit het basisonderwijs kost de bureaucratie 25% of meer van hun tijd. In het voortgezet onderwijs is dit 52%.

Alles moet je op papier zetten en verantwoorden. Waar is het vertrouwen gebleven en waar is de tijd die je aan leerlingen kan geven?

Heeft u in uw werk te maken met te veel bureaucratie?

	Totaal		Basonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	1890	61%	1090	64%	800	57%
Nee	729	23%	386	23%	343	25%
Neutraal	493	16%	237	13%	256	18%

In het basisonderwijs wordt als belangrijkste oorzaak voor de bureaucratie genoemd dat alles wat in de klas gebeurt, op papier moet worden verantwoord. Daarbij gaat het vooral om de individuele hulp voor leerlingen die een aangepast programma krijgen. Eén leraar beschrijft het als volgt: 'Handelingsplannen, dossiervorming voordat extra hulp kan worden aangevraagd, registratieformulieren voor bijvoorbeeld sociaal-emotionele ontwikkeling, voorbereidingen oudergesprekken en het noteren van afspraken naar aanleiding van het gesprek, onderwijskundige rapporten schrijven, gegevens bijhouden in het CITO-leerlingvolgsysteem, enquêtes van de schoolleiding, nieuwsbrieven etc.' Alle informatie wordt volgens de leraren verzameld voor de inspectie, het schoolbestuur en de landelijke politiek.

Handelingsplannen, verslaglegging, vergaderingen, POP-gesprekken (persoonlijk ontwikkelingsplan), verslaglegging, oudergesprekken, verslaglegging van de verslaglegging...

Veel leraren in het voortgezet onderwijs hekelen het teveel aan regels, het management, onnodige administratie, het teveel aan vergaderingen etc. Een leraar licht toe hoe bureaucratie ontstaat: 'Scholen zijn logge conglomeraten geworden. Fusies hebben hieraan bijgedragen. Boven in de top zit een soort Raad van Bestuur, daarna een Algemene Directie en dan weer de lokale directies. En die hebben allemaal administratief personeel om zich heen die ook weer werk creëren. En alles moet via die schijven gebeuren.'

BELANGRIJKSTE CONCLUSIES

- Ruim driekwart van de leraren hebben te maken met een hoge werkdruk.
- Ruim drie op de vijf leraren heeft te maken met te veel bureaucratie.
- Meer dan de helft (55%) van alle leraren in het basisonderwijs vindt dat de opleiding hen onvoldoende voorbereid op het werk als leraar.
- Meer dan 60% van de klassen is groter dan de leraren zouden willen. Ruim driekwart van de leraren in het basisonderwijs is ervan overtuigd beter les te kunnen geven als de klassen kleiner zijn. Voor het voortgezet onderwijs is dat zelfs 84%.

3. ZORGLEERLINGEN

Begin jaren negentig startte toenmalig PvdA-staatssecretaris Wallage de operatie 'Weer samen naar school'. De mooie woorden bleken niet veel meer dan een bezuiniging op het speciaal onderwijs, overgoten met een ideëel sausje. Door de samenwerking tussen basisscholen en scholen voor speciaal onderwijs, moesten meer kinderen met een handicap of stoornis in het regulier onderwijs worden opgevangen. De nieuwste plannen om het speciaal onderwijs verder te integreren in het normale onderwijs, worden verkocht onder de verhullende term 'Passend Onderwijs'. 60% van de leraren is het oneens met de stelling dat zorgleerlingen zoveel mogelijk binnen het reguliere onderwijs moeten worden opgevangen. Als het gaat om de praktijk, blijkt de onvrede bij leraren nog groter. Slechts een op de vier leraren vindt dat hij zorgleerlingen onderwijs van voldoende kwaliteit kan geven. In tegenstelling tot het regulier onderwijs, heeft het speciaal onderwijs meer expertise, ruimte en middelen om daadwerkelijk 'Passend Onderwijs' aan deze leerlingen te geven.

LIJST VAN BEGRIPPEN

- **Rugzak:** extra geld voor leerlingen met een handicap of beperking die op een reguliere school zitten. Deze leerlingen hebben daarvoor een officiële indicatie, die wordt afgegeven door een speciale commissie. De school kan op deze manier extra personeel aanstellen of middelen aanschaffen om deze leerlingen te begeleiden.
- **Zorgleerling:** een leerling met een beperking, zoals een lichamelijke of verstandelijke handicap, een ernstige taalontwikkelingsstoornis, een gedragsstoornis, een chronische ziekte, een psychiatrisch probleem en/of een visuele of auditieve handicap. Sommige zorgleerlingen hebben een officiële indicatie en daardoor recht op bovengenoemde rugzak, velen ook niet.
- **Ambulante begeleiding:** hulp vanuit het speciaal onderwijs voor een leerling met 'rugzak' in het regulier onderwijs. De ambulant begeleider adviseert de school, de leerling en de ouders, maar helpt niet in de klas.
- **Handelingsverlegenheid:** om in aanmerking te komen voor een 'rugzak' voor een leerling, moet de school aantonen handelingsverlegen te zijn. Dat betekent dat de school zonder hulp niet in staat is deze leerling onderwijs van voldoende kwaliteit te geven.

ONEENS MET 'WEER SAMEN NAAR SCHOOL'

In het basisonderwijs onderschrijft nog geen derde van de respondenten de stelling dat leerlingen met een beperking zoveel mogelijk in het regulier onderwijs moeten worden opgevangen. In het voortgezet onderwijs is dat maar een vijfde. Drie op de vijf leraren

spreken zich uit tegen deze stelling. Dit staat in schril contrast met het streven van de regering om zoveel mogelijk zorgleerlingen op te vangen in het regulier onderwijs.

Er zijn ook voorstanders van verdere integratie. Maar ook door hen worden kritische kanttekeningen geplaatst. 'Ik vind het een mooie gedachte, maar hoe de school er nu van binnen uitziet (grote lokalen) en de extra ondersteuning die er nu is voor leraren, zie ik het passend onderwijs niet zitten!'

Het basisonderwijs wil dit niet (het zogenaamde 'Passend Onderwijs' – red.)! Sommige kinderen hebben specialistische aanpak en zorg nodig die een gemiddelde pabo-afgestudeerde simpelweg niet kan bieden. Laat staan binnen een klas waarvan een kwart van de kinderen die zorg nodig heeft. Voor een oogoperatie ga je toch ook niet naar de huisarts (en al helemaal niet als hij 10 operaties tegelijk moet doen).

DE PRAKTIJK

In het basisonderwijs heeft 54% van de leraren kinderen in de klas met een zogenaamde rugzak. In het voortgezet onderwijs ligt het percentage leraren dat aangeeft leerlingen met een indicatie in de klas te hebben op maar liefst 81%.

In het basisonderwijs hebben de respondenten meestal 1 tot 2 zorgleerlingen met indicatie in de klas, een kwart van de leraren heeft te maken met 3 of meer van deze leerlingen. In het voortgezet onderwijs gaat het in de helft van de gevallen om 1 tot 2 leerlingen, voor de andere helft om 3 of meer. Ruim 34% van alle leraren vindt het aantal te hoog.

De meeste leraren zeggen kinderen in de klas te hebben met een gedragsstoornis (basisonderwijs 70%, voortgezet onderwijs 87%). Daarna volgen communicatieve handicaps (36% en 35%), verstandelijke/lichamelijke handicaps (29% en 25%) en tot slot visuele handicaps (6% en 11%).

GEEN INDICATIE, WEL ZORGEN

Ruim 70% van de leraren in het basisonderwijs heeft kinderen in de klas die geen officiële indicatie hebben, maar in hun visie wel een beperking hebben. In de helft van de gevallen gaat het om 2 zorgleerlingen, voor de andere helft om 3 zorgleerlingen of meer. In het basisonderwijs noemt 81% van de leraren deze leerlingen een belangrijke reden voor de hoge werkdruk. In het voortgezet onderwijs is dit 39%. De resultaten bevestigen het beeld dat er steeds meer kinderen komen met leer- en gedragsproblemen, zonder dat hier extra tijd of middelen voor beschikbaar zijn.

Het is de laatste jaren moeilijker geworden voor een school om voor een leerling extra geld in de vorm van een 'rugzak' te krijgen. Dat is doelbewust overheidsbeleid om de groei van het aantal zorgleerlingen te beperken. Leraren worden intussen wel met de problemen in de klas geconfronteerd en hebben niet de ruimte om een kind extra te begeleiden. Zoals een leraar in het basisonderwijs het zegt: 'Voor mijn leerling met Down is er de gehele dag ondersteuning. Echter, voor mijn twee leerlingen met Asperger en een leerling met Gilles de la Tourette zijn geen middelen. Terwijl dit wel een belasting

is voor de klas en mijzelf. Zij komen echter nog niet in aanmerking omdat we nog niet 'handelingsverlegen' (zie kader – red.) zijn.'

Leerlingen worden wel extra begeleid, maar daar merk je in de les als docent niks van. Je moet er alleen maar veel meer rekening mee houden. Is niet erg maar 1 of 2 rugzakleerlingen naast 5x dyslexie, 1x dyscalculie, 5x gescheiden ouders, 1x overleden ouder, 6x buitenlandse afkomst en 4x andere problemen wordt het wel wat te veel!

GELD KOMT OP DE VERKEERDE PLEK

In het basisonderwijs merkt een ruime meerderheid van 63% van de leraren dat er extra geld beschikbaar is voor de begeleiding van zorgleerlingen die een indicatie hebben voor een rugzak. Bijna een derde merkt dit niet. In het voortgezet onderwijs zijn deze cijfers bijna tegengesteld. Daar merkt ruim 70% van de leraren in de klas niet dat er via de rugzak geld beschikbaar is voor meer begeleiding. De rugzak lijkt hiermee in het voortgezet onderwijs nauwelijks verschil te maken in de klas, wat erop wijst dat het geld niet goed wordt ingezet.

Merkt u in de klas dat er extra geld is voor de begeleiding van deze kinderen?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	812	41%	582	63%	230	22%
Nee	1041	53%	291	31%	750	71%
Neutraal	128	6%	53	6%	75	7%

In het basisonderwijs gaat het meeste geld naar extra materialen en ambulante begeleiding. De leraren zelf zouden dit geld echter liever besteed zien aan extra handen in de klas. 'Het geld gaat deels (verplicht) naar ambulante begeleiders, die mij vaak niets nieuws te vertellen hebben. Ik weet hoe het moet, alleen lukt dit vaak niet in de tijd die ervoor staat (ik heb ook nog eens groep 6/7/8 dus al veel planning en instructie op een dag). Ik heb liever extra handen in de klas. De rest van het geld verdwijnt op de grote hoop.'

In het voortgezet onderwijs wordt met het extra geld vaak een zorgteam samengesteld, maar dat verandert niets aan de gang van zaken in de klas. 'Het enige wat ik ervan merk, is dat de mentor aan het begin van het schooljaar een papier verspreidt met richtlijnen over hoe met deze leerling om te gaan, en over eventuele extra tijd bij proefwerken', aldus een respondent.

Het extra geld is zo minimaal. Een leerling zit 5,5 uur per dag in je groep, heeft 5,5 uur extra hulp nodig, maar krijgt maximaal 20 minuten per dag. Een leerling met een gedragsstoornis heeft die gedragsstoornis de hele dag door en niet slechts 20 minuten.

KWALITEIT IN DE KNEL

Slechts een op de vier leraren vindt dat hij zorgleerlingen onderwijs van voldoende kwaliteit kan geven. Leraren willen vooral meer ondersteuning in de klas om de kinderen te begeleiden (78%). Tweederde van de leraren in het basisonderwijs wil tevens dat er een maximum wordt gesteld aan het aantal zorgleerlingen met een rugzak in een klas (63%). Dit is in overeenstemming met het feit dat tweederde (65%) vindt dat kinderen met gedragsproblemen beperkt of helemaal niet zouden moeten worden opgenomen in het regulier onderwijs. 60% van de leraren wil minder tijd besteden aan het schrijven van handelingsplannen, verslaglegging en overleg over leerlingen met een rugzak. 61% ziet een kleinere klas als oplossing en 38% vindt dat de ambulante begeleider vooral in de klas moet komen ondersteunen.

In het voortgezet onderwijs is vooral de klassengrootte een heet hangijzer. Kleinere klassen zijn volgens 59% van de leraren voorwaarde voor goed onderwijs aan alle leerlingen. 58% van de leraren in het voortgezet onderwijs is van mening dat kinderen met een gedragsstoornis beperkt of niet in het regulier onderwijs moeten worden opgenomen en 42% vindt dat er een maximum moet worden gesteld aan het aantal leerlingen met een rugzak in de klas. Daarnaast wil 31% minder tijd besteden aan het schrijven van handelingsplannen, verslaglegging en overleg over leerlingen met een rugzak. 29% van de leraren heeft meer scholing nodig en 28% vindt dat de ambulante begeleider in de klas moet komen ondersteunen.

DE SCHOOL MOET BESLISSEN

Leraren willen niet dat ouders het laatste woord hebben over de plaatsing van zorgleerlingen in het (regulier) onderwijs. In het basisonderwijs vindt 93% van de leraren dat die keuze bij de school moet liggen, in het voortgezet onderwijs 84%. Het kabinet wil echter een zogenaamde 'zorgplicht' voor scholen invoeren. Dat betekent dat wanneer een kind bij een school wordt aangemeld, de school verplicht is de leerling toe te laten. Uit de cijfers blijkt dat leraren hier beslist geen voorstander van zijn.

NIET VOLGENS DIJSSELBLOEM

In het basisonderwijs is bijna de helft van de leraren betrokken bij de invoering van het zogenaamde 'Passend Onderwijs'. Ruim een derde is dit echter niet. In het voortgezet onderwijs is deze groep veel groter: daar is maar liefst 60% van de leraren nog niet bij 'Passend Onderwijs' bij betrokken.

Bent u zelf betrokken bij de voorbereidingen of experimenten op uw school om 'Passend Onderwijs' in te voeren?

	Totaal	Basisonderwijs	Voortgezet onderwijs
Ja	1089 39%	761 48%	328 27%
Nee	1306 47%	571 36%	735 60%
Er zijn nog geen voorbereidingen of experimenten bij ons op school	408 14%	253 16%	155 13%

Veel leraren vinden dat het 'Passend Onderwijs' opnieuw van bovenaf wordt opgelegd. De herinnering aan eerdere door de overheid opgelegde veranderingen is nog vers: 'Los van het feit dat alle leerlingen gelijk zijn en voldoende mogelijkheden moeten kunnen krijgen, wordt ook dit verhaal weer opgelegd vanuit de overheid en moet het met te weinig middelen. Leren we dan niets van de Commissie Dijsselbloem?' En: 'Ook dit wordt ingevuld door het management. Dit zijn mensen die nooit les geven of jaren geleden eens voor de klas hebben gestaan. Ze hebben geen verstand van zaken maar wel hele leuke plannetjes. Die vervolgens meestal niet blijken te werken.'

Er worden voorbereidingen getroffen in hogere regionen. Als docent horen we de klok luiden. Ik vrees dat we als docent bij passend onderwijs betrokken worden wanneer al onomkeerbare stappen zijn gezet. De docent voor de klas krijgt de verantwoordelijkheid op zijn of haar bordje.

BELANGRIJKSTE CONCLUSIES

- 60% van de leraren is het oneens met de stelling dat zorgleerlingen zoveel mogelijk binnen het reguliere onderwijs moeten worden opgevangen.
- Een een op de vier leraren vindt dat zij zorgleerlingen onderwijs van voldoende kwaliteit kunnen geven.
- In het basisonderwijs vindt 63% van de leraren dat er een maximum moet worden gesteld aan het aantal leerlingen met een rugzak in de klas.
- Ruim drie op de vijf leraren vinden dat leerlingen met gedragsproblemen beperkt of helemaal niet moeten worden opgenomen in het onderwijs.
- In het voortgezet onderwijs merkt slechts 22% van de leraren in de klas dat er extra geld is voor de begeleiding van zorgleerlingen met een indicatie; in het basisonderwijs is dit 63%.
- Drie op de vijf leraren vinden dat er kleinere klassen moeten komen om goede kwaliteit onderwijs aan zorgleerlingen te kunnen bieden.
- 89% van de leraren vindt dat de school en niet de ouders het laatste woord moet hebben over de plaatsing van een leerling.
- In het voortgezet onderwijs is slechts 27% van de leraren betrokken bij de voorbereidingen of experimenten om 'Passend Onderwijs' in te voeren.

4. SCHAALGROOTTE

De afgelopen decennia zijn scholen aangemoedigd te fuseren. Schaalvergroting werd zelfs financieel beloond. Het gevolg was een fusiegolf in de jaren negentig. Uit het onderzoek blijkt dat leraren zich tegen grote scholen keren. Ruim tweederde van de leraren in het voortgezet onderwijs wil dat er een maximale schoolgrootte komt voor de schoollocatie. In het basisonderwijs wil bijna de helft van de leraren dit. De regering heeft inmiddels een SP-motie overgenomen om een fusietoets in te stellen. De relatie tussen leraar en schoolleiding is vooralsnog goed te noemen. Het schoolbestuur heeft volgens de leraren echter een negatieve invloed op de kwaliteit.

AANTAL LEERLINGEN PER LOCATIE TE HOOG

In het voortgezet onderwijs heeft een schoollocatie volgens de respondenten gemiddeld 1000 leerlingen. Bijna de helft van de leraren vindt dit te veel of zegt dat het wel iets minder kan. 70% van de leraren vindt 300 tot 1000 leerlingen de ideale grootte. 44% van de leraren geeft aan dat er meer dan 1000 leerlingen op hun schoollocatie zitten. Ruim tweederde vindt dat er een maximale schoolgrootte moet komen.

De scholen voor basisonderwijs in dit onderzoek zijn veel kleiner, een locatie heeft gemiddeld 268 leerlingen. 66% van de leraren vindt 150-300 leerlingen de ideale grootte. 30% van de leraren geeft aan dat er meer dan 300 leerlingen op hun schoollocatie zitten. Ruim de helft van de leraren is dan ook tevreden met de grootte van de locatie. Anderzijds wil bijna de helft (49%) van de basisschoolleraren dat er een maximum aan de schoolgrootte wordt gesteld.

Ik wil graag één school, één gebouw, één directeur. Dat is kleinschalig en veilig voor het kind.

RELATIE MET SCHOOLLEIDING IS GOED

De schoolleiding bestuurt een schoollocatie die onderdeel kan uitmaken van een grote scholengroep, met soms meer dan tientallen locaties. 64% van de leraren vindt de relatie met schoolleiding en management goed. In het voortgezet onderwijs is de relatie met de schoolleiding minder goed dan in het basisonderwijs. Eén op de tien leraren in het voortgezet onderwijs heeft zelfs een slechte relatie met het management. Een flink deel van de leraren wil meer inspraak in de school. In het basisonderwijs is dit 30%, in het voortgezet onderwijs 53%.

Bij ons op school gaat alles in goed overleg, ieder punt wordt binnen het team besproken en er worden samen beslissingen genomen.

Met name leidinggevenden die zelf ook lesgeven, worden gewaardeerd. De grote afstand tussen leraren en leidinggevenden wordt veelvuldig gehekeld: 'De afstand tussen

werkvloer en leidinggevende wordt steeds groter. Communicatie verloopt meestal via mail, leidinggevendenden zijn met andere zaken bezig: netwerken in het bedrijfsleven, beleidsplannen en financiën.' Een andere leraar: 'Ik kan redelijk overweg met de schoolleiding, maar erger me wel aan het gebrek aan kennis en kundigheid. De schoolleiding is vooral beheersmatig gericht terwijl er nauwelijks een visie aanwezig lijkt.'

Degene die voor de klas staat behoort tot de laagste kaste in het onderwijs. Dat is echt van de zotte. Ik heb geen enkele behoefte aan stuurlied die vanaf de zijkant toeschreeuwen hoe het allemaal moet of zou moeten, terwijl ze zelf gegarandeerd droge voeten houden.

SCHOOLBESTUREN VAN NEGATIEVE INVLOED

De relatie met het schoolbestuur is vergeleken met de relatie met de schoolleiding minder positief. De helft van de leraren vindt dat ze niet de gewenste kwaliteit onderwijs kunnen geven doordat het schoolbestuur te veel invloed heeft gekregen. In het voortgezet onderwijs is deze groep groter dan in het basisonderwijs (56% tegenover 45%). De leraren zijn redelijk tevreden over de ruimte die zij krijgen om eigen keuzes te maken. Van de leraren op een basisschool krijgt slechts 14% onvoldoende ruimte om professionele keuzes te maken. In het voortgezet onderwijs krijgt 28% van de leraren te weinig ruimte om eigen keuzes te maken over het werk. Dit gaat vaak ten koste van de kwaliteit van het onderwijs.

De relatie met het management op onze vestiging is uitstekend. Met dat wat daar 'boven' staat is het minder. Ik ken deze mensen niet en dat schept afstand. Zij nemen rare beslissingen in mijn ogen en het vestigingsmanagement is hier niet tegen opgewassen.

BELANGRIJKSTE CONCLUSIES

- **Meer dan de helft van de leraren is voorstander van een maximale grootte van de school(locatie). In het voortgezet onderwijs is dit bijna 70%.**
- **In het voortgezet onderwijs vindt bijna de helft van de leraren dat er 'te veel' leerlingen zijn op de schoollocatie.**
- **De meeste leraren zijn positief over de relatie met hun schoolleiding. Meer dan de helft van de leraren zegt genoeg ruimte te hebben om zelf professionele keuzes te maken.**
- **50% van de leraren vindt dat ze door de toegenomen invloed van het schoolbestuur niet de gewenste kwaliteit onderwijs kunnen geven.**
- **Bijna vier op de tien leraren willen meer inspraak op school. In het voortgezet onderwijs is dit ruim de helft van de leraren.**

5. SALARIS

Het salaris van een leraar is van grote invloed op de aantrekkelijkheid van het vak. Bijna tweederde van de leraren uit het onderzoek (65%) vindt de hoogte van het eigen salaris onvoldoende. Slechts 6% van de leraren beoordeelt het salaris als 'ruim voldoende' tot 'zeer ruim'.

Vanaf de jaren tachtig is onder de term 'Herziening Onderwijs Salarisering' flink het mes gezet in de onderwijssalarissen. De jaren erop volgden bezuinigingen in het onderwijs zelf. Die werden gekoppeld aan onderwijshervormingen als de basisvorming en de schaalvergroting, die door velen als onderwijsvernieling werden beschouwd. Latere verbeteringen van de startsalarissen hadden slechts een gedeeltelijk positief effect, ook omdat veel jonge leraren een voltijdsbaan niet haalbaar vonden.

In 2008 presenteerde minister Plasterk van Onderwijs zijn Actieplan Leerkracht. Ruim tweederde van de leraren verwacht dat de maatregelen niet voldoende zijn om het lerarentekort op te lossen.

SALARISSEN LANDELIJK BEPALEN

Tweederde van de leraren vindt de hoogte van het eigen salaris (ruim) onvoldoende. Slechts 6% van de leraren beoordeelt het salaris als (zeer) ruim. Leraren tot 30 jaar zijn het minst tevreden over het salaris.

Wat vindt u van de hoogte van uw huidige salaris?

	Totaal	Basisonderwijs	Voortgezet onderwijs
Zeer ruim	1%	2%	0,18%
Ruim voldoende	5%	5%	5%
Prima zo	29%	30%	27%
Onvoldoende	50%	51%	48%
Ruim onvoldoende	15%	12%	19%

De tevredenheid over het salaris zal door velen zijn afgemeten aan de hoogte van de salarissen in andere sectoren. Dan blijkt dat onderwijssalarissen flink achterlopen ten opzichte van de marktsector. Dat varieert van 10% (basisonderwijs) tot ruim 20% (eerstegraads leraren met een academische opleiding).¹ Daarnaast willen leraren dat de hoogte van het salaris in overeenstemming is met het belang en de zwaarte die zij zelf toeschrijven aan het vak. Zoals een leraar het zegt: 'Een mooi salaris, maar niet in verhouding tot de zwaarte van ons werk en de doelgroep waar we mee werken.'

Leraren zijn topmanagers, geef ze dan ook een topsalaris!

¹ *Leerkracht!, Advies van de Commissie leraren, september 2007.*

Een groot aantal leraren in het voortgezet onderwijs wil dat salarissen weer landelijk worden bepaald en betaald. Zij merken dat schoolbesturen leraren beschouwen als een kostenpost: 'We moeten het salaris niet laten bepalen door de scholen, maar door Den Haag. Dan wordt het voor scholen aantrekkelijker om een dure, maar ervaren leraar aan te stellen in plaats van de goedkope leraar in opleiding.'

NAUWELIJKS EFFECT ACTIEPLAN LEERKRACHT

In 2008 presenteerde minister Plasterk van Onderwijs zijn Actieplan Leerkracht om het vak van de leraar aantrekkelijker te maken. In 2008 sloot Plasterk een convenant met de vakbonden en de werkgevers in het onderwijs om de salarissen van leraren te verbeteren. Met het Actieplan worden onder andere de salarislijnen ingekort en krijgen meer leraren vanaf 2010 een hogere schaal. Pas de komende jaren zal zichtbaar worden in hoeverre de plannen het verwachte effect hebben. Er bestaat veel onduidelijkheid over de uitwerking van het Actieplan in de schoolpraktijk. Ook wordt een aantal malen verontwaardigd gemeld dat adjunct-directeuren in het basisonderwijs zijn vergeten in het Actieplan.

Ruim driekwart (76%) van de leraren zegt weinig of niets te hebben gemerkt van het Actieplan Leerkracht van Minister Plasterk. Het geringe effect is deels verklaarbaar uit het feit dat het Actieplan pas recent is gelanceerd.

Leraren zijn niet optimistisch over het effect van de plannen van Plasterk op het eigen salaris. De helft van de leraren verwacht in de komende jaren weinig of niets te gaan merken van het Actieplan Leerkracht. Slechts één op de zeven leraren verwacht een grote salarisverbetering. Jonge leraren tot en met dertig jaar zijn iets positiever over de te verwachten effecten.

Bij veel leraren heerst de houding 'eerst zien, dan geloven'. Niet iedereen gelooft dat met de huidige economische crisis alle plannen overeind blijven staan. Dat wantrouwen wordt gevoed door berichten in het voorjaar van 2009 over bezuinigingen in het onderwijs.

MAATREGELEN ACTIEPLAN LEERKRACHT ONVOLDENDE

Opvallend is dat ruim tweederde van de leraren verwacht dat het Actieplan van Plasterk niet voldoende is om het lerarentekort op te lossen. In het voortgezet onderwijs trekt zelfs 80% van de leraren die conclusie. Opmerkelijk is ook dat slechts circa 2% van de leraren van mening is dat de maatregelen van de regering zeker voldoende zijn om het lerarentekort op te lossen. 95% van de leraren vindt dan ook dat er aanvullende maatregelen moeten worden genomen.

De vraag wat er aan extra maatregelen genomen moet worden om het lerarentekort op te lossen, maakt een stroom van reacties los. Eén leraar geeft een eenvoudig overzicht: 'Minder regelzucht - kleinere klassen - kleinere scholen - meer salaris'. Anderen

vullen dat aan: 'Klassenassistenten. Betere klaslokalen. Meer computers. Veel minder administratie. Betere en nieuwe schoolgebouwen.'

Denkt u dat de maatregelen van de regering voldoende zijn om het leraren tekort te bestrijden?

	Totaal	Basisonderwijs	Voortgezet onderwijs
Ja, het is zeker voldoende	2%	3%	1%
Niet voldoende, maar het helpt wel	19%	20%	17%
Het is nog te vroeg om daar een uitspraak over te doen	26%	32%	19%
Nee, het is zeker niet voldoende	53%	45%	63%

Om in het onderwijs te werken moet je een beetje gek zijn, denk ik. Je werkt je rot, bewaart ziek zijn voor de vakanties, spreekt met dokter en tandarts af op je adv-dagen; kom daar maar eens om in het bedrijfsleven. De leraar moet weer het respect krijgen dat hij of zij verdient!

Er wordt door velen gewezen op de hoge werkdruk van leraren. Volgens sommigen ligt de oorzaak daarvan buiten de school: 'We zijn als leerkracht eigenlijk de verlenging van de opvoeding, maar worden steeds vaker de opvoeder die het kind in de avond afstaat aan zijn ouders.' Anderen wijzen erop dat er veel aan de werkdruk te doen is. Zo wijzen veel leraren op de grote hoeveelheid administratieve klussen: 'Teveel mensen haken af door alle dingen die erbij komen, alle bureaucratie. Het zou fijn zijn als iedereen weer gewoon in het veld werkt. Nu heb je bouwcoördinatoren, directies, bovenschoolse directies en besturen. De toplaag dreigt te groot te worden, net als in het bedrijfsleven. Deze mensen bedenken van alles wat de leerkracht uit moet voeren, maar verliezen zelf de feeling met het veld.' Vooral uit het basisonderwijs klinkt een luide roep om meer conciërges. De behoefte aan kleinere klassen wordt honderden malen genoemd.

GROTE ZORGEN OVER INVOERING PRESTATIELOON

Leraren reageren verdeeld op de vraag of de salarisschaal mede afhankelijk moet worden gemaakt van de individuele prestaties van de leraar. Een ruime meerderheid heeft grote zorgen over de uitwerking ervan.

In het Actieplan Leerkracht van minister Plasterk krijgt maar een deel van de leraren een hogere schaal. De directie of het management heeft daarbij een bepalende stem. De vraag is waarop zij hun beslissing baseren.

Veel respondenten hebben bedenkingen bij de uitwerking van prestatiebeloning in de praktijk. Dat geldt zowel voor voorstanders als voor tegenstanders van prestatiebeloning. Veel voorstanders willen een eerlijker systeem om extra inspanningen en expertise te belonen, maar vrezen ook verdeeldheid in de lerarenkamer en een te grote

macht van het schoolbestuur. 62% van de leraren in het voortgezet onderwijs denkt dat het management niet goed in staat is om de prestaties van leraren transparant te beoordelen. In het basisonderwijs is dit 52%. Een ruime meerderheid van de leraren vindt dat de schoolleiding dan te veel macht krijgt. Tweederde denkt zelfs dat prestatiebeloning tot verdeeldheid in de lerarenkamer leidt. Veel leraren (meer dan 4 op de 10) denken dat leraren bij prestatiebeloning 'op grond van verkeerde zaken worden beloond'. Bijna de helft van de leraren (46%) gelooft ook niet dat prestatiebeloning leidt tot betere prestaties.

Het wordt nu competitie tussen de leraren. Ik had liever gezien dat iedereen er wat bij kreeg.

Anderzijds vindt bijna de helft van de leraren een beoordelingssysteem op basis van prestaties eerlijker, omdat extra inspanningen en/of extra kwaliteit dan extra worden beloond. Bijna de helft van de leraren in het basisonderwijs denkt dat prestatiebeloning leidt tot een beter carrièreperspectief. Overigens gelooft bijna vier op de tien leraren dat niet. Op de vraag of er goede criteria zijn vast te stellen op grond waarvan leraren recht krijgen op een hogere schaal, wordt zeer verdeeld gereageerd.

KOPPELING OPLEIDINGSNIVEAU EN SALARIS

Een meerderheid van de leraren in het voortgezet onderwijs (55%) wil dat er een koppeling komt tussen opleidingsniveau en salaris. In het basisonderwijs is dat 42%.

Bijna driekwart van de leraren op scholen met alleen havo, vwo en/of gymnasium is vóór een koppeling. Leraren op vmbo-scholen zijn niet enthousiast. Op scholen waar alleen vmbo-onderwijs wordt gegeven, is iets meer dan 50% tégen een harde koppeling.

Leraren op havo, vwo en gymnasium stellen dat het bepalen van salaris op basis van opleiding nodig is om willekeur van het management te voorkomen. Leraren op vmbo-scholen wijzen er vaak op dat meer diploma's niet per se leiden tot beter onderwijs. Voor leerlingen van deze scholen zijn vaak andere praktische vaardigheden en kennis nodig.

Minister Plasterk legt in zijn plannen een duidelijke relatie tussen het opleidingsniveau en de hoogte van de salarisschaal, maar het schoolbestuur kan daarvan afwijken als het dat nodig vindt.

BELANGRIJKSTE CONCLUSIES

- Bijna tweederde van de leraren (65%) vindt de hoogte van het eigen salaris (ruim) onvoldoende. Slechts 6% van de leraren beoordeelt het salaris als (zeer) ruim.
- De helft van de leraren (50%) verwacht weinig of niets te gaan merken van het Actieplan Leerkracht. Slechts één op de zeven leraren (13%) verwacht een grote salarisverbetering.
- Driekwart van de leraren (76%) heeft tot nu toe weinig of niets gemerkt van het Actieplan Leerkracht, waarmee het tekort aan leraren moet worden opgelost.
- Bijna driekwart (72%) van de leraren vindt het Actieplan van Plasterk onvoldoende om het lerarentekort te bestrijden. 95% vindt dat er aanvullende maatregelen moeten worden genomen.
- Een meerderheid van de leraren in het voortgezet onderwijs (55%) wil een koppeling tussen opleidingsniveau en salaris. Leraren in het vmbo zijn hierover veel minder positief dan leraren in het havo/vwo. In het basisonderwijs wil 42% een dergelijke koppeling.
- Er is verdeeldheid onder leraren of salarisschalen mede afhankelijk moeten worden van de individuele prestaties van de leraar. Een meerderheid is bezorgd over de uitwerking van prestatiebeloning.

6. URENNORM

Eind 2007 kwam de 1040-urennorm veel in het nieuws na demonstraties van scholieren tegen de zogenaamde ‘ophokuren’. Het ging om lege lessen zonder vakleerkracht met maar één doel: de urennorm van 1040 uur per jaar halen. De nieuw voorgestelde 1000-urennorm kan maar op steun van 23% van de leraren rekenen. Daarnaast noemt 32% de nieuwe norm een verbetering, maar betwijfelen deze respondenten of de nieuwe norm wordt gehaald.

DE OMSTREDEN 1040-URENNORM

De demonstratie van leerlingen op het Museumplein bracht grote problemen aan het licht. Scholen waren van mening dat de 1040-urennorm niet kon worden gehaald vanwege de tekortschietende bekostiging. Om het minimale aantal uren toch te halen, werden leerlingen in studieruimtes gezet (opgehokt), werd de lucht uit de roosters van de leraren geperst en lesroosters van leerlingen verlengd. Het kwam de kwaliteit van het onderwijs niet ten goede. Scholieren zijn dan ook massaal gaan staken omdat zij op school werden gehouden zonder dat er lessen aangeboden werden. Ook leraren voelen zich soms opgehokt, vertelt een respondent: ‘Het zijn niet alleen de leerlingen die worden opgehokt. Ook de leraar die moet oppassen is de pineut. Ik kan in zo’n uur veel beter lessen voorbereiden en nakijken dan een uur een klas in een lokaal laten zitten.’

Leraren zijn niet blij met het strenge beleid van de regering. Scholen zijn bang dat ze niet aan het aantal lesuren komen. ‘Laatst mocht ik niet naar een bijscholing omdat er dan te veel lessen zouden uitvallen (en de schoolleiding dus bang is dat de norm niet gehaald wordt).’ De fixatie op lesuren raakt ook het lesprogramma: ‘Scholen worden zo bang voor die boetes dat ze liever zien dat er in een lokaal film gekeken wordt dan dat er bijvoorbeeld goede excursies georganiseerd worden (wat lesuitval betekent voor andere klassen, omdat er leraren meegaan). Ze wilden bij ons alle werkweken afschaffen.’

Als je op cursus gaat, moeten deze lessen op een ander moment ingehaald worden. Dus eigenlijk draai je dan dubbele uren. Bij een verruiming van de winkelopeningstijden voer je toch ook geen 44-urige werkweek in?

Veel leraren vinden dat het beter is om de kwaliteit van het onderwijs te verhogen. Dat wordt niet bereikt door slechts streng te controleren op het aantal lessen.

Drie op de vijf leraren (61%) vinden de 1040-urennorm niet goed. Slechts 17% vindt de norm prima. Dankzij de 1040-urennorm is de werkdruk hoger geworden, zegt bijna driekwart van de leraren (72%). Slechts 11% ervaart deze toename van de werkdruk niet.

NIEUW VOORSTEL URENNORM VALT SLECHT

In mei 2009 werd voorgesteld dat de urennorm voor de onderbouw van 1040 uur wordt vervangen door een norm van 1000 uur. Die 1000 uur blijft ook gelden voor de bovenbouw. De zomervakantie wordt met één week ingekort. De invulling van de vijf extra dagen wordt aan scholen overgelaten. Dat komt in de praktijk neer op 5 extra snipperdagen voor leerlingen.

Over de nieuwe norm van 1000 uur zijn de meningen verdeeld. Ruim de helft van de leraren (57%) is van mening dat ook de nieuwe 1000-urennorm niet haalbaar zal zijn, of vindt dat deze nog verder moet worden verlaagd. Van deze respondenten vindt een flink deel een 1000-urennorm wel een verbetering, maar er wordt getwijfeld of deze norm wel haalbaar is. Bijna een kwart van de leraren kan zich wel vinden in de nieuwe 1000-urennorm.

Een grote meerderheid van vier op de vijf leraren vindt het een slecht tot zeer slecht idee om de zomervakantie met één week in te korten om zo de werkdruk te spreiden. Slechts 8% van de leraren vindt dit een goed idee. Eén op de tien leraren staat neutraal tegenover het plan.

Het inleveren van een week vakantie biedt volgens de regering scholen de mogelijkheid om de werkdruk meer te spreiden. De meeste leraren zien dit anders: 'Ik begrijp niet goed dat je hiermee de werkdruk spreidt, werkdruk is vooral voorbereiding en nakijkwerk. Ik kan mijn nakijkwerk niet van te voren doen.'

Blijf van de vakantie af! Een groot deel van de vakantie besteed ik aan het lezen van nieuwe lesmethodes, het ontwikkelen van nieuw lesmateriaal etc. De eerste week van de vakantie slaap ik bijna volledig. Zo moe. Bovendien moeten we in de vakanties alles doen waar anderen gewoon voor kunnen snipperen. Vorig jaar heb ik me in de vakantie laten opereren. Ook tandartsafspraken e.d. Zoveel vakantie blijft er dan niet eens over. Bovendien werken we zoveel avonden (nakijken, ouderavond, schoolfeestjes, bespreken probleemkinderen), dat we echt niet langer vakantie hebben dan in het bedrijfsleven.

BELANGRIJKSTE CONCLUSIES

- Drie op de vijf leraren vinden de 1040-urennorm niet goed. 17% vindt de norm wel goed.
- Ruim zeven op de tien leraren geven aan dat de werkdruk is toegenomen dankzij de 1040-urennorm.
- 32% vindt de nieuwe 1000-urennorm een verbetering, maar betwijfelt of de norm haalbaar is. 25% vindt dat de norm verder naar beneden moet worden bijgesteld.
- Vier op de vijf leraren vinden het een slecht idee om vakantiedagen in te leveren om de werkdruk te spreiden.

7. LERAREN OVER HET ONDERWIJSBELEID

Het onderwijsbeleid is permanent onderwerp van debat. De voorgaande hoofdstukken tonen aan dat er nogal wat onderwerpen zijn waarover van mening verschild kan worden, en zelfs daarin zijn nog lang niet alle vragen behandeld. Reden te meer om leraren de open vraag ‘Wat vindt u van het onderwijsbeleid van deze regering?’ voor te leggen. Daarnaast werd gevraagd naar actuele onderwerpen: het verplaatsen van de Cito-toets naar het einde van het schooljaar en de gratis schoolboeken.

VERBETERING TEN OPZICHTE VAN VROEGER

Een deel van de leraren vindt het onderwijsbeleid van de regering positief. Deze leraren van mening dat de regering het goed doet, of in elk geval een stuk beter dan vorige kabinetten. Eén leraar is blij met de toegenomen aandacht voor de leraar: ‘Ik heb het idee dat deze regering op een positieve manier naar onderwijs kijkt. Er lijkt meer waardering te komen voor leraren. Het belang van onderwijs wordt duidelijk erkend, zeker nu het economisch minder gaat, blijft dit erg belangrijk. De bemoeienis met de werkvloer vind ik ook minder dan voorheen.’

Veel verbetering vergeleken met vorige regeringen. Het mag nog wel wat meer. Het is nog te vrijblijvend. De schoolbesturen hebben nog veel te veel oncontroleerbare macht.

MOOIE WOORDEN, WEINIG DADEN

Ondanks de positieve woorden, heerst er zeker scepsis onder de leraren. Veel van hen vinden dat het verhaal van de regering wel goed klinkt, maar dat ze nog maar moeten zien wat ervan terecht komt. Op de werkvloer is volgens deze mensen lang niet altijd verandering te merken. Een leraar: ‘Theoretisch klinkt het vaak wel goed, maar helaas merken we er in de praktijk weinig van of is het praktisch bijna niet uit te voeren.’ Een andere leraar maakt dat concreter: ‘Veel gebakken lucht. Nog steeds grote groepen, nog steeds een matig salaris en beperking van de compensatiedagen.’

Wel woorden, (nog) geen daden - een beetje het Feyenoord van nu...

'Welk beleid?' is een veel voorkomend antwoord op de vraag naar het regeringsbeleid. Sommige leraren hekelen het gebrek aan een samenhangende visie: 'Ik mis visie. Er gaat te veel geld naar instanties die zich met het onderwijs bemoeien. Het geld wordt veel te weinig besteed aan het primaire proces. Kwalitatief goede gebouwen, materialen en een beter salaris voor leraren en onderwijs ondersteunend personeel.'

TE WEINIG INVESTERINGEN

Een grote groep leraren vraagt zich af wat mooie woorden betekenen, als er niet extra wordt geïnvesteerd. Zij missen de ambitie om echt te investeren: 'Te zuinig; er wordt teveel gedacht dat we voor een dubbeltje op de eerste rang mogen zitten en er wordt teveel vanuit gegaan dat het in Nederland wel snor zit. Onderhand worden we door het ene na het andere land ingehaald.' Leraren lopen tegen concrete, praktische problemen aan die niet worden opgelost. 'We zouden als school erg geholpen zijn met een conciërge, administratieve kracht of klassenassistenten. Helaas komen we nergens voor in aanmerking. De regering maakt vooral beleid voor achterstand in grote steden: grote scholen profiteren van maatregelen. We voelen ons achtergesteld!'

AFSTAND TOT DE WERKVLOER

De afstand tot de werkvloer is voor veel leraren reden tot zorg. Het gevoel dat ook dit kabinet niet weet wat er op de werkvloer gebeurt en daarom verkeerde keuzes maakt, wordt vaak geuit.

Ik heb het idee dat de regering erg ver van de mensen van de werkvloer staat. In het onderwijs werken erg veel hardwerkende mensen, die niet op een uurtje meer kijken.

De positie van de leraar is volgens veel leraren niet beter geworden. Een leraar schrijft: 'Zeer slecht. Een weinig daadkrachtige salarispolitiek, de fusiegolf dendert rustig door, de macht van de directies wordt alsmaar groter. De mogelijkheid van inspraak in het beleid kalft steeds verder af. Externe adviesbureautjes (niet zelden familie of vrienden van de directie) verdienen goud geld met als 'management advies', 'evaluatie' of 'professionele ontwikkeling' verkochte lege hulzen. Plasterk vaart met een kek hoedje mee op een bootje in Amsterdam.'

VISIE ONTBREEKT

Een meerderheid van de leraren reageert negatief op de kabinetsplannen voor het onderwijs. Sommigen in voorzichtige bewoordingen: 'Pet, dit zeg ik als ouder en als leerkracht. Willen we er weer bovenuit gaan steken, dan zal er echt wat moeten veranderen.' Soms zijn er grotere woorden: 'HOPELOOS! Er is geen enkele visie en naar ons leraren wordt niet geluisterd en te veel naar de VO-raad en dit soort vage instellingen met zakkenvullers, met betere salarissen dan de mensen die het werk voor de klas doen!' De Commissie-Dijsselbloem wordt hier vaak genoemd, altijd met teleurstelling. Van de geleerde lessen van de Commissie komt in de praktijk weinig terecht.

De commissie Dijsselbloem concludeerde... En de regering? Ze dronken een glas, ze deden een plas en lieten de zaak zoals die was.

VERDEELDHEID OVER VERPLAATSEN VAN DE CITO-TOETS

Het voorstel om de Cito-eindtoets naar het eind van het schooljaar te verplaatsen is afkomstig van de werkgevers in het onderwijs, de PO-raad. Leraren zijn volgens het onderzoek verdeeld over het voorstel om de Cito-toets naar het eind van het schooljaar te verplaatsen. 43% van de leraren vindt het een goed idee, 32% vindt het een slecht idee.

De voorstanders van uitstel naar het einde van het schooljaar vinden het lastig de leerlingen na de Cito-toets nog te motiveren voor de laatste maanden les. In mindere mate wordt genoemd dat er meer lestijd is als de toets naar achteren wordt verplaatst.

Tegenstanders benadrukken dat daarmee het belang van de Cito-toets als advies voor het voortgezet onderwijs vermindert of vervalst. Sommigen wijzen erop dat daarmee minder tijd overblijft om aan de hand van de resultaten leerlingen extra lesstof aan te bieden.

INVOERING GRATIS SCHOOLBOEKEN VORMT PROBLEEM

De Tweede Kamer besloot in 2007 dat schoolboeken op de middelbare school gratis verstrekt worden (lees: gefinancierd via de overheid). Er bestaat verdeeldheid onder leraren als het gaat om gratis schoolboeken. 43% vindt dit een goed idee. Bijna net zoveel leraren vinden het een slecht idee. Uit het onderzoek blijkt dat vooral over de uitvoering van deze maatregel veel zorgen leven. 66% van de leraren geeft aan steeds minder zelf te kunnen kiezen met welke methode wordt gewerkt. Deze leraren geven aan dat de eigen keuze onder druk komt te staan of dat er zelfs helemaal geen keuze meer is.

Sommige leraren vinden het budget te klein waardoor zij hun favoriete methode niet meer mogen gebruiken. Ook de hoge kosten voor de school worden genoemd: 'Totaal ondoordacht plan, volkomen erdoorheen gedrukt: mijn school zit volgend jaar met een rekening van pakweg 90.000 euro om het verschil even op te hoesten tussen idee en vergoeding...' Andere leraren vinden dat de gratis schoolboeken voor veel extra werk zorgen: 'De werkdruk moet omlaag, maar die wordt nu weer verhoogd omdat leraren zelf lesmateriaal moeten gaan ontwikkelen omdat scholen geen werkboeken kunnen betalen!'

De aanbestedingen vormen ook een probleem: 'Slechte ontwikkeling, aangezien scholen slecht zijn voorbereid op aanbesteding van boeken.' De helft van de leraren geeft aan dat vaksecties steeds minder zelf kunnen kiezen wat de meest geschikte lesmethode is voor hun vak.

Tot slot zijn veel leraren bang dat leerlingen slordig met de boeken zullen omgaan als deze gratis worden: 'Op onze school hoeven leerlingen al geen boeken aan

te schaffen. Ze gaan daarom zeer gemakzuchtig met de boeken om. Het kost ze toch niets.'

Secties worden om financiële redenen beperkt in de keuze van het materiaal. Dit gaat ten koste van de kwaliteit.

BELANGRIJKSTE CONCLUSIES

- **Het onderwijsbeleid volgens leraren: 'mooie woorden, weinig daden'.**
- **Leraren in het voortgezet onderwijs zijn verdeeld over het principe van gratis schoolboeken. 50% van de leraren geeft aan dat vaksecties steeds minder zelf kunnen kiezen wat de meest geschikte lesmethode is voor hun vak.**
- **Leraren in het basisonderwijs verschillen van mening over het verplaatsen van het moment waarop de Cito-toets wordt afgenomen.**

8. LERAREN OVER HET VAK

Leraar wordt je niet zomaar, het is voor velen een roeping. Waarom eigenlijk? Het onderzoek bood ruimte voor leraren om hun ervaringen toe te lichten.

KINDEREN, DAT IS WAAR IK HET VOOR DOE

Het antwoord op de vraag wat leraren het leukste vinden aan hun vak, is zeer eenduidig: 'Het werken met kinderen!' Leraren zeggen er enorm van te genieten als je kinderen iets kunt bijbrengen. 'Elke dag die enthousiaste kinderen met al hun verhalen, met al hun hoogte- en dieptepunten en die glunderende gezichten als ze weer iets hebben geleerd wat ze eigenlijk heel moeilijk vonden (...)'. Of zoals een kleuterjuf het zegt: 'De lichtjes die zo vaak gaan branden in de ogen van de kleuters die ineens iets snappen'. Uit deze kennisoverdracht halen veel leraren hun motivatie. Ook als dat soms lastig is: 'Omgaan met kinderen; dingen bijbrengen en ze naar een hoger niveau begeleiden. Het omgaan met de klas houdt me nog overeind.'

Dat je het zelfvertrouwen van kinderen zo ziet groeien als je ze op hun eigen niveau kunt aanspreken. Dat is echt genieten.

De kinderen maken het werk afwisselend, aldus leraren. 'Het werken met kinderen is elke dag weer een uitdaging. Ze zijn spontaan en houden me scherp. Hierdoor blijf ik mezelf ook ontwikkelen, daar heb ik geen Actieplan Leerkracht voor nodig hoor! Integendeel.' Voor veel leraren levert het energie op: 'Werken met kinderen (trotse kopjes, enthousiaste verhalen), elke dag anders, nooit saai, je krijgt veel energie terug.' Maar ook de samenwerking met ouders en collega's wordt genoemd. En natuurlijk de opdracht die leraren hebben: kinderen helpen bij het opgroeien. 'Het contact met ouders, leerlingen en collega's. Praten met de leerlingen om hen zo goed mogelijk voor te bereiden op wat zij zien als hun plek in de maatschappij. Leerlingen leren af te wegen, keuzes te maken, eigen normen en waarden te bepalen, prachtig!' Als je de reacties van leraren leest, kun je maar één ding concluderen: onderwijs is een geweldig vak.

Ik geniet als ik mij één voel met mijn klas! We werken samen, we leren samen, we lachen samen... en daar mag ik mijn geld mee verdienen.

HET MINST LEUKE AAN MIJN VAK...

Op de vraag wat het minst leuk is aan het vak, zijn de antwoorden minder eenduidig. Toch steekt één onderdeel er met kop en schouders bovenuit: de administratie. Eén leraar ziet dat er op dit punt niets ten goede is veranderd: 'De administratieve lasten van ons vak. Van lastenverlichting is zo goed als niets terechtgekomen!' Of een andere leraar: 'Papierwerk, de enorme stapel protocollen die van kracht zijn, tot het knuffelen van een leerling aan toe.' Ook vergaderingen zijn een bron van ergernis: 'Dat er veel tijd in overleg en administratie gaat zitten, hoewel ik beide belangrijk vind.'

Veel leraren balen ervan dat ze veel maatschappelijke problemen op hun bordje krijgen. Met alle opdrachten die leraren ernaast hebben, lijkt het soms alsof het eigenlijke lesgeven op de achtergrond raakt. 'Het gevoel dat je buiten het lesgeven zoveel andere dingen moet doen en regelen. Soms denk ik wel eens dat ik van alles regel en ook nog even de kinderen lesgeef.'

Dat de school altijd maar weer het kind van de rekening is. Gebeurt er wat in de maatschappij? Hup, de school mag het weer opknappen. Ik ben leerkracht! Geen cipier, geen verpleegster, geen verkeersagent, geen zweminstructrice, geen psychiater, geen maatschappelijk werkster, maar gewoon leerkracht!

Het is de druk en het gevoel te falen, die het werk voor veel leraren zwaar maken. Eén leraar zegt het als volgt: 'Tegen muren aanlopen omdat je niet de middelen hebt om elk kind het onderwijs te geven dat het nodig heeft; dit is frustrerend, zorgelijk en voor sommige kinderen fataal.' Uiteindelijk gaat dat ten koste van het plezier in het werk en de kinderen.

Dat ik regelmatig het idee heb de kinderen tekort te doen omdat er zo veel ander werk ligt wat moet worden gedaan.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

De leraren hebben in dit onderzoek een uitgebreid beeld van de staat van het onderwijs gegeven. Op zijn zachtst gezegd is die staat zorgwekkend te noemen. Slechts iets meer dan een kwart van de leraren is trots op de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs. Leraren kunnen niet de door hen gewenste kwaliteit onderwijs geven en dat maakt het beroep minder aantrekkelijk. De helft van de leraren heeft minder plezier gekregen in het werk. Het werk in het onderwijs staat onder druk. Het tij moet gekeerd worden, om ook in de toekomst alle kinderen goed onderwijs te geven. De SP doet daarom per hoofdstuk een aantal aanbevelingen.

1 DE STAAT VAN HET ONDERWIJS

De meerderheid van de leraren is positief over het werk in het onderwijs. Wel vormen de hoge werkdruk, de grote klassen en het aantal zorgleerlingen een groeiend probleem. Veel leraren zien het tekort aan investeringen als oorzaak van de problemen.

AANBEVELING 1: MEER INVESTEREN IN ONDERWIJS

Extra investeringen zijn nodig voor kleinere klassen en een lagere werkdruk. Nederland moet qua onderwijsuitgaven op zijn minst op het niveau komen van omringende landen. Met de extra investeringen wordt ook het lerarentekort bestreden.

2 HET WERK OP SCHOOL

De hoge werkdruk in het onderwijs doet veel af aan het werkplezier in het onderwijs. De werkdruk is niet alleen een probleem van de leraar, het vermindert ook de kwaliteit van het onderwijs. Bijna de helft van de leraren vindt zichzelf tijdens de opleiding niet voldoende voorbereid op het werk als leraar.

AANBEVELING 2: KLEINE KLASSEN

Om de hoge werkdruk te verlagen en de kwaliteit van het onderwijs te verhogen, is het noodzakelijk dat klassen kleiner worden. Kleine klassen leiden tot een hogere kwaliteit van het onderwijs, meer tijd voor begeleiding en minder werkdruk voor de leraar. De

instelling van een maximale groepsgrootte kan hieraan bijdragen. Dit kan stapsgewijs bereikt worden.

AANBEVELING 3: MINDER BUREAUCRATIE

De nadruk op het meten, vastleggen en verantwoorden is doorgeslagen en gaat ten koste van de professionaliteit en de beroepseer van de leraar. De administratieve lasten en de controle moeten tot een minimum beperkt worden. De SP wil dat leraren meer vrijheid krijgen om het onderwijs naar eigen inzicht in te vullen.

AANBEVELING 4: MEER ONDERSTEUNING

Elke school verdient minimaal een conciërge en een administratief medewerker, zodat de leraar zich kan bezighouden met dat waarvoor hij is opgeleid: lesgeven.

AANBEVELING 5: BETERE LERARENOPLEIDINGEN

Op de lerarenopleidingen moet meer aandacht worden besteed aan vakonderwijs. De eindtermen moeten centraal vastgesteld worden. Eerstegraads lerarenopleidingen en de vorming van 'academische pabo's' moeten worden gestimuleerd.

3 ZORGLEERLINGEN

Gelet op de reacties van leraren, is de voortgaande integratie van zorgleerlingen in het regulier onderwijs onverantwoord. Leraren geven aan dat de rek er uit is. De klassen zijn te groot, de werkdruk is te hoog, zorgleerlingen krijgen geen goed onderwijs. Slechts een kwart van de leraren vindt dat ze leerlingen met een rugzak onderwijs van voldoende kwaliteit kan geven.

AANBEVELING 6: VERSTERKING VAN HET SPECIAAL ONDERWIJS

De afbraak van het speciaal onderwijs moet worden gestopt. Het speciaal onderwijs heeft immers meer middelen, ruimte en expertise nodig om zorgleerlingen goed en 'passend' te begeleiden. In plaats van verdere integratie van zorgleerlingen in het regulier onderwijs, moet het speciaal onderwijs dus worden versterkt.

AANBEVELING 7: GELD VOOR ZORGLEERLINGEN OORMERKEN

Om zeker te weten dat het geld voor zorgleerlingen op de goede plek terecht komt, wordt het budget voor zorgleerlingen aan een aantal criteria verbonden.

4 SCHAALGROOTTE

Leraren hebben een duidelijke mening over de maximale schoolgrootte. Het gemiddeld aantal leerlingen per locatie ligt hoger dan het gewenste aantal. Aangezien het hier gaat om een gemiddelde, betekent dit dat er ook uitschieters naar boven zijn. Naast anonimiteit ligt ook een verdere verwijdering tussen leraar en management op de loer als de fusiedrang en schaalvergroting niet stoppen. Over het algemeen is de relatie tussen leraar en schoolleiding goed. Wel wil 30% van de leraren in het basisonderwijs meer inspraak op school. In het voortgezet onderwijs is dit zelfs 53%. De helft van de

leraren vindt dat de toegenomen macht van het schoolbestuur ertoe leidt dat zij niet de gewenste kwaliteit onderwijs kunnen leveren.

Aanbeveling 8: Kleinschalig onderwijs stimuleren

Kleinschalig onderwijs wordt gestimuleerd, onder andere door middel van een fusietoets en een financiële prikkel. Scholen moeten desgewenst uit hun bestuur kunnen stappen.

AANBEVELING 9: MEER INSPRAAK

Leraren krijgen meer inspraak over de inrichting van het onderwijs en de besteding van het budget. De macht van schoolbestuur en management wordt sterk beperkt. Er worden geen grote veranderingen in het onderwijs doorgevoerd zonder inspraak en draagvlak van leraren.

5 SALARISSEN

Jarenlange bezuinigingen op onderwijs hebben gezorgd voor een lerarentekort dat vooral in de komende jaren enorm zal toenemen. Tweederde van de leraren vindt zijn salaris onvoldoende. Minister Plasterk kwam in 2008 met het Actieplan Leerkracht. Dit was zijn paradepaardje om het lerarentekort te kunnen afwenden. Zijn plannen krijgen weinig positieve respons van leraren. Een meerderheid denkt dat de voorstellen (ruim) onvoldoende zijn. Ruim negen op de tien leraren wil aanvullende maatregelen.

AANBEVELING 10: VERSNELDE INVOERING ACTIEPLAN LEERKRACHT

De middelen voor het Actieplan Plasterk worden verhoogd en versneld ingezet (en niet pas in 2020). Daarmee komen meer (hoger opgeleide) leraren sneller in een hogere schaal.

AANBEVELING 11: STEL SALARISSEN LANDELIJK VAST

Een goede leraar is het belangrijkste 'kapitaal' dat een school bezit. De salarissen worden landelijk vastgesteld, om te voorkomen dat schoolbesturen erop bezuinigen.

6 URENNORM

De 1040-urennorm heeft tot veel problemen geleid, met name rond de zogenaamde ophokuren. Voor de nieuwe 1000-urennorm gelden in feite dezelfde bezwaren: de bekostiging is nog steeds niet toereikend, de definitie van onderwijstijd is vrijblijvend en leraren hoeven niet bevoegd te zijn om onderwijs te geven. Met het inleveren van een week vakantie, betalen de leraren wederom de rekening. Leraren krijgen een extra werkweek, die in de praktijk vaak zal worden gevuld met vergaderen. Leerlingen krijgen vijf extra snipperdagen. Het argument dat dit de werkdruk zou spreiden, maakt weinig indruk. De urennorm draagt niet bij aan beter onderwijs, omdat de definitie van onderwijstijd zeer ruim is opgesteld. Dat is een vrijbrief voor nieuwe ophokuren.

AANBEVELING 12: KWALITEIT BELANGRIJKER DAN URENNORM

Kwaliteit gaat voor kwantiteit. Daar zijn goede leraren en een betere bekostiging voor nodig. Om de nieuwe norm van 1000 uur te halen moet de bekostiging van scholen omhoog. Daarbij moet de definitie van onderwijstijd worden verscherpt tot 'les onder begeleiding van een bevoegde leraar'. De zomervakantie wordt niet ingekort als dit niets bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs.

7 LERAREN OVER HET ONDERWIJSBELEID

'Mooie woorden, weinig daden.' Veel leraren vinden dat dit kabinet wel goede dingen zegt, maar dat er te weinig gebeurt. Een meerderheid van de leraren is negatief over het onderwijsbeleid van deze regering. De kritiek gaat voornamelijk over een gebrek aan visie, de grote afstand tussen beleidsmakers en werkvloer, en de gebrekkige investeringen in het onderwijs. Leraren zien veel haken en ogen aan het plan om de schoolboeken gratis te maken. Zij maken zich vooral zorgen over de mogelijkheid om zelf de schoolboeken te kunnen kiezen en de rompslomp rond de aanbestedingen. Niet het principe is het probleem, maar de uitvoering.

AANBEVELING 13: LERAREN KIEZEN SCHOOLBOEKEN

De verplichte aanbesteding van schoolboeken wordt afgeschaft. Leraren kiezen per vak de boeken die zij willen gebruiken.

8 LERAREN OVER HET VAK

Leraren vinden het werken met kinderen zonder meer het leukste aan hun vak. Het is dan ook storend dat het lesgeven steeds meer in de verdrukking komt door alle bijkomende taken. Het verlagen van de werkdruk zit hem dan ook vooral in het verminderen van de bureaucratie.

ZIE AANBEVELING 3: MINDER BUREAUCRATIE

BIJLAGE 1: ALLE RESULTATEN

De resultaten van alle vragen zijn hieronder weergegeven. Wanneer dat voor de uitkomsten relevant is, is een gemiddelde van het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs berekend.

Verdeling type onderwijs

Basisonderwijs	1893	57%
Voortgezet onderwijs	1440	43%

Bent u man of vrouw?

	Totaal	Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Vrouw	59%	1400	74%	561	39%
Man	41%	493	26%	863	61%

Wat is uw leeftijd?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Jonger dan 20	12	1%	9	1%	3	0%*
20-30 jaar	560	17%	375	20%	185	13%
30-40 jaar	664	20%	366	19%	298	21%
40-50 jaar	704	21%	392	21%	312	22%

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
50-60 jaar	1204	36%	666	35%	538	37%
Ouder dan 60 jaar *minder dan 0,5%	167	5%	71	4%	96	7%

Voortgezet onderwijs: Op wat voor soort school geeft u les?

Op een school met alleen vmbo-b en vmbo-k	5	15%
Op een school met alleen vmbo (b t/m t)	173	16%
Op een school met alleen mavo (vmbo-t)	26	2%
Op een school met vmbo én havo/vwo (en eventueel gymnasium)	609	56%
Op een school met havo/vwo (en eventueel gymnasium)	204	18%
Op een categoriaal gymnasium	30	3%

Voortgezet onderwijs: Welke klassen geeft u les? (meer antwoorden mogelijk)

Onderbouw (klas 1-2 vmbo of klas 1-2-3 havo/vwo)	415	34%
Bovenbouw (klas 3-4 vmbo en klas 4 t/m 6 havo/vwo)	506	41%
Onderbouw én bovenbouw	474	39%
Anders, namelijk...	260	4%

Bent u trots op de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	880	27%	639	35%	241	17%
Neutraal	1268	39%	732	40%	536	38%
Nee	1102	34%	460	25%	642	45%

Vindt u dat er meer moet worden geïnvesteerd in het onderwijs?

Ja	2678	93%	1557	95%	1121	91%
Neutraal	142	5%	63	4%	79	6%
Nee	40	2%	9	1%	31	1%

Hoe waardeert u het werken in het onderwijs?

Zeer positief	350	11%	215	11%	135	9%
Positief	1952	59%	1153	62%	799	56%
Neutraal	554	17%	285	15%	269	19%
Negatief	382	11%	207	11%	175	12%
Zeer negatief	72	2%	17	1%	55	4%

Is dit de laatste jaren veranderd?

Ja, ik heb meer plezier gekregen in het werk	386	12%	215	11%	171	12%
Nee, het is niet veranderd	1109	33%	670	36%	439	31%
Ja, ik heb minder plezier gekregen in het werk	1651	50%	900	48%	751	52%
Geen mening	168	5%	98	5%	70	5%

Krijgt u voldoende mogelijkheden om uw leerlingen de gewenste kwaliteit onderwijs te geven?

Ja	642	20%	387	21%	255	18%
Neutraal	662	20%	377	20%	285	20%
Nee	1987	60%	1105	59%	882	62%

Ik heb voldoende ondersteuning in de klas

Mee eens	765	24%	315	17%	450	33%
Neutraal	890	28%	384	21%	506	38%
Oneens	1512	48%	1111	62%	401	29%

De organisatie van de school is op orde

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1262	38%	903	48%	359	25%
Neutraal	933	29%	543	29%	390	28%
Oneens	1086	33%	419	23%	667	47%

Ik krijg voldoende steun van de schoolleiding

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1299	40%	895	49%	404	29%
Neutraal	957	30%	549	30%	408	29%
Oneens	985	30%	380	21%	605	42%

Ik heb teveel 'rugzakleerlingen' in de klas (leerlingen die extra zorg krijgen)

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1357	43%	788	45%	569	42%
Neutraal	979	32%	536	30%	443	34%
Oneens	802	25%	464	25%	338	24%

De klassen zijn te groot

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1919	59%	1038	56%	881	63%
Neutraal	764	23%	450	24%	314	22%
Oneens	590	18%	374	20%	216	15%

Het lesmateriaal (lesboeken, computers e.d.) is goed

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1396	42%	861	46%	535	38%
Neutraal	981	31%	560	30%	421	30%
Oneens	891	27%	437	24%	454	32%

Er zijn voldoende lokalen

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1111	34%	726	39%	385	26%
Neutraal	675	21%	358	19%	317	23%
Oneens	1482	45%	771	42%	711	51%

Ik ben voldoende opgeleid

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	2564	78%	1442	78%	1122	79%
Neutraal	504	15%	300	16%	204	14%
Oneens	215	7%	119	6%	96	7%

De kwaliteit van de leraren is voldoende

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1348	42%	875	48%	473	34%
Neutraal	1165	35%	650	34%	515	37%
Oneens	752	23%	330	18%	422	29%

Er wordt voldoende samengewerkt

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1464	45%	995	53%	469	33%
Neutraal	1109	34%	572	31%	537	38%
Oneens	703	21%	296	16%	407	29%

Ik ervaar een te hoge werkdruk

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	2350	72%	1381	74%	969	69%
Neutraal	619	19%	328	8%	291	20%
Oneens	311	9%	158	8%	153	11%

De school is te groot geworden

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1009	31%	378	21%	631	45%
Neutraal	858	27%	477	26%	381	27%
Oneens	1361	42%	967	53%	394	28%

Het schoolbestuur heeft te veel invloed gekregen ten koste van de vrijheid van de leraar.

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1588	50%	810	45%	778	56%
Neutraal	881	28%	533	30%	348	26%
Oneens	710	22%	464	25%	246	18%

Bent u voorsnog van plan in het onderwijs te blijven werken?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	2306	71%	1330	72%	976	69%
Ik twijfel	805	24%	446	24%	359	25%
Nee	154	5%	74	4%	80	6%

Wat is hiervan de reden? (Aangegeven is het percentage leraren dat aangeeft het eens te zijn met een stelling.) (Meer antwoorden mogelijk)

	Totaal	Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ik ga binnenkort met pensioen of de vut	9%	35	7%	45	11%
Ik vind het werk niet meer leuk	23%	110	23%	94	23%
Ik vind de werkdruk te hoog	73%	372	77%	284	69%
Ik vind het salaris te laag	49%	223	46%	218	53%
Ik ben klaar met de bureaucratie	51%	249	51%	207	50%
Ik krijg niet voldoende ruimte om het werk naar eigen goeddunken te doen	38%	173	36%	165	40%
Anders, namelijk...	20%	151	23%	97	16%

Wat ziet u als de grootste bedreiging voor het onderwijs? (Aangegeven is het percentage leraren dat aangeeft het eens te zijn met een stelling.) (Meer antwoorden mogelijk)

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ik zie geen bedreigingen	35	1%	19	1%	16	1%
Het lerarentekort	1058	32%	468	25%	590	42%
De afnemende kwaliteit van het onderwijs	1418	43%	670	36%	748	53%
Het toenemend aantal zorgleerlingen of 'leerlingen met een 'rugzak'	2115	65%	1428	77%	687	49%
De toenemende tweedeling in het onderwijs tussen kansarme en kansrijke leerlingen	442	14%	267	14%	175	12%
De school wordt geconfronteerd met steeds meer maatschappelijke problemen	1982	61%	1268	69%	714	51%
De schaalgrootte van de scholen	945	29%	388	21%	557	39%
De wijze waarop de politiek zich bemoeit met het onderwijs	1258	39%	706	38%	552	39%
Gebrekkige financiering van het onderwijs	1947	60%	1144	62%	803	57%
Toenemende macht van de schoolbesturen/management	--		698	49%	--	
Anders, namelijk...	614	18%	400	21%	214	14%

2. HET WERK OP SCHOOL

Bent u tijdens de lerarenopleiding voldoende voorbereid op uw huidige werk als leraar?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja, ruim voldoende	327	12%	163	10%	164	13%
Ja, voldoende	774	28%	443	29%	331	27%
Neutraal	328	12%	140	9%	188	15%
Nee, niet voldoende	1019	36%	646	42%	373	30%
Nee, ruim onvoldoende	246	9%	137	9%	109	9%
Geen mening/ik heb geen lerarenopleiding gevolgd	84	3%	15	1%	69	6%

Heeft u te maken met een hoge werkdruk?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	2497	78%	1416	79%	1081	77%
Nee	498	12%	253	7%	245	18%
Neutraal	202	10%	127	14%	75	5%

Waar wordt dit door veroorzaakt? (meer antwoorden mogelijk) (Aangegeven is het percentage leraren dat aangeeft het eens te zijn met een stelling.)

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
De klassen zijn te groot	1261	41%	651	40%	609	42%
Ik heb te veel lessen en taken als voorbereiden, nakijken, begeleiden, etc.	1527	50%	840	51%	687	48%
De samenwerking met collega's loopt niet goed	237	7%	102	6%	135	9%
Ouders zijn veeleisend en mondig	789	26%	557	34%	232	16%
Ik moet steeds meer maatschappelijke problemen oplossen	1418	48%	952	58%	466	32%
Er zijn te veel zorgleerlingen met 'rugzakje'	982	32%	603	37%	379	26%
Er zijn veel leerlingen zonder 'rugzakje' die wel extra begeleiding nodig hebben	1882	63%	1325	81%	557	39%
Er zijn veel leerlingen met een andere culturele achtergrond	321	11%	194	12%	127	9%
De bureaucratie	1498	49%	940	57%	558	39%
Ik heb niet voldoende beschikking over goede lokalen en goed materiaal	754	24%	348	21%	406	28%
Ik heb niet de beschikking over een eigen werkplek	555	17%	115	7%	440	31%
De school is te groot en onoverzichtelijk	306	9%	84	5%	222	15%
Anders, namelijk...	498	15%	322	18%	176	12%

Hoeveel leerlingen heeft u nu gemiddeld in de klas?

Klassengrootte	Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
10 t/m 19	203	12%	265	20%
20 t/m 25	790	45%	407	31%
> 25	759	43%	646	49%

Wat vindt u de maximaal aanvaardbare klassengrootte (n=1780)?

Klassengrootte	Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
10 tot 20	130	7%	325	25%
20	458	2	263	20%
21	21	1%	14	1%
22	180	10%	124	9%
23	68	4%	38	3%
24	286	15%	170	13%
25	586	31%	283	22%
> 25	151	8%	111	8%

Kunt u beter onderwijs geven als uw klas deze maximale grootte heeft?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	2481	80%	335	76%	1146	84%
Nee	355	11%	288	16%	67	5%
Neutraal	277	9%	131	8%	146	11%

Heeft u in uw werk te maken met te veel bureaucratie?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	1890	61%	1090	64%	800	57%
Nee	729	23%	386	23%	343	25%
Neutraal	493	16%	237	13%	256	18%

Ja, ongeveer % van mijn tijd

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
< 20%	357	21%	185	19%	172	23%
20-30%	821	48%	440	45%	381	51%
>30%	542	31%	347	36%	195	26%

3. ZORGLEERLINGEN**Bent u het eens met de stelling dat leerlingen met een beperking zoveel mogelijk binnen het reguliere onderwijs moeten worden opgevangen?**

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	785	26%	504	29%	281	21%
Nee	1857	60%	1015	59%	842	63%
Neutraal	418	14%	211	12%	207	16%

Heeft u zorgleerlingen in de klas, die daarvoor een officiële indicatie hebben?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	2030	66%	945	54%	1085	81%
Nee	929	30%	765	44%	164	12%
Weet niet	120	4%	31	2%	89	7%

Weet u hoeveel leerlingen gemiddeld per klas?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	1669	83%	874	90%	795	73%
Nee	373	17%	79	10%	294	27%

Hoeveel leerlingen gemiddeld per klas?

Aantal zorgleerlingen	Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
1-2	670	78%	397	51%
3-4	134	16%	222	29%
>5	50	6%	124	16%
>10			30	4%

Welke aard heeft de stoornis of de handicap van uw leerlingen met een 'rugzak'? (meer antwoorden mogelijk) (Aangegeven is het percentage leraren dat aangeeft het eens te zijn met een stelling.)

	Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Cluster 1 (voor leerlingen met visuele handicaps). (1)	55	6%	118	11%
Cluster 2 (voor leerlingen met communicatieve handicaps, 338 zoals gehoor-, taal- en/of spraakproblemen) (2)	338	36%	387	35%
Cluster 3 (voor leerlingen met verstandelijke en/of lichamelijke handicap).	274	29%	269	25%
Cluster 4 (voor leerlingen met psychiatrische of gedragsstoornissen).	661	70%	950	87%
Weet niet	27	3%	51	5%

Merkt u in de klas dat er extra geld is voor de begeleiding van deze kinderen?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	812	41%	582	63%	230	22%
Nee	1041	53%	291	31%	750	71%
Neutraal	128	6%	53	6%	75	7%

Heeft u leerlingen met een beperking, handicap of stoornis in de klas, die toch geen 'rugzak' ontvangen?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	1916	65%	1228	71%	688	58%
Nee	596	20%	426	25%	170	14%
Weet niet	424	15%	84	4%	340	28%

Hoeveel gemiddeld?

Aantal leerlingen	Basisonderwijs	
1-2	633	52%
3-4	398	33%
5-10	158	13%
>10	23	2%

Wat vindt u van het aantal leerlingen met een 'rugzak' dat op dit moment in uw klas zit?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Te veel	931	38%	477	34%	454	43%
Goed zo	670	27%	451	33%	219	21%
Neutraal	744	31%	400	29%	344	33%
Weinig	93	4%	58	4%	35	3%

Bent u van mening dat u deze 'rugzakleerlingen' onderwijs van goede kwaliteit kunt geven?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	706	25%	395	25%	311	25%
Nee	1655	60%	952	61%	703	58%
Neutraal	426	15%	217	14%	209	17%

Aan welke voorwaarden moet worden voldaan om dit wel mogelijk te maken? (meer antwoorden mogelijk) (Aangegeven is het percentage leraren dat aangeeft het eens te zijn met een stelling.)

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Er zijn geen (goede) oplossingen mogelijk	130	6%	63	5%	67	7%
Ik wil minder tijd besteden aan taken als handelings-plannen schrijven, verslag-legging en overleg voor leerlingen met een 'rugzak'	995	47%	714	60%	281	31%
De leraar moet meer worden ondersteund (door bijvoorbeeld een onderwijsassistent)	Nvt		938	78%	Nvt	
De ambulant begeleider moet leerlingen ondersteunen in de klas	712	34%	461	38%	251	28%
De ambulant begeleider moet de leraar meer begeleiding geven	448	22%	261	22%	187	21%
Er moet een maximum worden gesteld aan het aantal leerlingen met een 'rugzak' in de klas	1130	54%	754	63%	376	42%
Leerlingen met een gedragsstoornis moeten beperkt of niet in het reguliere onderwijs worden opgenomen	1300	62%	777	65%	523	58%
Ik heb meer scholing (deskundigheidsbevordering) nodig om deze leerlingen te ondersteunen	646	31%	383	32%	263	29%
Een kleinere klas	1262	60%	734	61%	528	59%
Ik heb betere leer-middelen/materialen nodig voor de begeleiding van deze leerlingen	551	26%	353	29%	198	22%
Anders, namelijk...	199	8%	113	9%	86	7%

Vindt u dat de school of de ouder het laatste woord over de plaatsing van een leerling moet hebben?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
School	2396	89%	1422	93%	974	84%
Ouder(s)	119	4%	61	4%	58	5%
Neutraal	181	7%	57	3%	124	11%

Bent u zelf betrokken bij de voorbereidingen of experimenten op uw school om 'Passend Onderwijs' in te voeren?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	1089	39%	761	48%	328	27%
Nee	1306	47%	571	36%	735	60%
Er zijn nog geen voorbereidingen of experimenten bij ons op school	408	14%	253	16%	155	13%

4. SCHAALGROOTTE

Hoeveel leerlingen zitten er op uw schoollocatie?

Aantal leerlingen	Basisonderwijs	
30 tot 200	586	34%
200 t/m 300	603	36%
> 300	505	30%

Hoeveel leerlingen zitten er op uw schoollocatie?

Aantal leerlingen	Voortgezet onderwijs	
<300	193	15%
300 t/m 1000	514	41%
> 1000	556	44%

Wat is volgens u de ideale grootte van uw schoollocatie?

Aantal leerlingen	Basisonderwijs	
< 150	107	13%
250.300	110	14%
150.200	195	24%
200.250	122	15%
300	105	13%
>300	164	21%

Wat is volgens u de ideale grootte van uw schoollocatie?

Aantal leerlingen	Voortgezet onderwijs	
<300	99	12%
300-500	118	14%
500-700	161	19%
700-1000	189	23%
1000	116	14%
> 1000	151	18%

Wat vindt u van het aantal leerlingen op uw schoollocatie?

	Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Er zijn te veel leerlingen	114	7%	282	23%
Het kan wel iets minder	211	12%	332	26%
Prima zo	885	53%	529	42%
Er kunnen nog best wat leerlingen bij	393	24%	99	8%
Er zijn veel te weinig leerlingen	67	4%	7	1%

Bent u voor een maximale grootte van uw schoollocatie?

	Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	797	49%	865	68%
Neutraal	421	24%	221	17%
Nee	425	27%	187	15%

Hoe is uw relatie met de schoolleiding/management?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Zeer goed	596	19%	391	23%	178	14%
Goed	1325	45%	797	48%	528	41%
Redelijk	597	20%	273	16%	324	25%
Neutraal	259	9%	122	8%	137	10%
Slecht	152	5%	56	3%	96	7%
Zeer slecht	59	2%	23	2%	36	3%

Bent u van mening dat de schoolleiding u voldoende ruimte geeft om zelfstandig professionele keuzes te maken?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	1633	57%	1068	67%	565	43%
Neutraal	703	23%	325	19%	378	29%
Nee	593	20%	237	14%	356	28%

Wilt u meer inspraak in de school?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	1182	39%	502	30%	680	53%
Neutraal	1062	37%	628	39%	434	34%
Nee	654	24%	487	31%	167	13%

5. SALARIS**Wat vindt u van de hoogte van uw huidige salaris?**

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Zeer ruim	9	1%	7	2%	2	0,18%
Ruim voldoende	134	5%	74	5%	60	5%
Prima zo	746	29%	442	30%	304	27%
Onvoldoende	1320	50%	783	51%	537	48%
Ruim onvoldoende	390	15%	181	12%	209	19%

Om het lerarentekort op te lossen, is de regering gestart met het Actieplan Leerkracht. Het is onder andere de bedoeling dat meer leraren in een hogere salarisschaal terechtkomen. Wat heeft u tot dusver gemerkt van het Actieplan Leerkracht?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ik ben er al flink op vooruit gegaan	35	2%	20	3%	15	1%
Ik ben er een beetje op vooruit gegaan	545	20%	312	20%	233	21%
Ik merk er weinig of niets van	2002	76%	1161	76%	841	75%
Ik ben er op achteruit gegaan	48	2%	20	1%	28	3%

Wat verwacht u te gaan merken van het Actieplan in de komende jaren?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Een grote salarisverbetering	337	13%	206	15%	131	11%
Een kleine salarisverbetering	923	35%	544	37%	379	33%
Weinig of niets	1313	50%	701	46%	612	54%
Een achteruitgang in salaris	47	2%	26	2%	21	2%

Denkt u dat de maatregelen van de regering voldoende zijn om het lerarentekort te bestrijden?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja, het is zeker voldoende	14	2%	6	3%	8	1%
Niet voldoende, maar het helpt wel	524	19%	321	20%	203	17%
Het is nog te vroeg om daar een uitspraak over te doen	841	26%	565	32%	276	19%
Nee, het is zeker niet voldoende	1326	53%	647	45%	679	63%

Moeten er volgens u (aanvullende) maatregelen worden genomen om het lerarentekort te bestrijden?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	2290	95%	1260	96%	1030	94%
Nee	149	5%	103	4%	46	6%

Vindt u dat de salarisschaal mede afhankelijk moet worden van de individuele prestaties van de leraar?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	1168	52%	684	51%	484	43%
Neutraal	-		-		232	21%
Nee	1058	48%	648	49%	410	36%

BENT U HET EENS MET DE VOLGENDE UITSPRAKEN?

Er zijn goede criteria vast te stellen op grond waarvan leraren kunnen worden beoordeeld of zij recht hebben op een hogere schaal

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1190	42%	679	42%	511	41%
Neutraal	595	21%	301	18%	294	24%
Oneens	1056	37%	629	40%	427	35%

De schoolleiding/management is voldoende in staat om de prestaties van leraren transparant te beoordelen

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	650	23%	452	28%	198	16%
Neutraal	1114	38%	833	20%	281	22%
Oneens	1116	39%	352	52%	764	62%

Prestatiebeloning zet de leraar aan tot betere prestaties

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	922	32%	560	35%	362	29%
Neutraal	613	21%	315	19%	298	25%
Oneens	1337	47%	757	46%	580	46%

Met prestatiebeloning krijgen leraren een (beter) carrièreperspectief

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1220	43%	775	48%	445	36%
Neutraal	559	20%	287	16%	272	23%
Oneens	1068	37%	557	36%	511	41%

Prestatiebeloning is eerlijker omdat extra inspanningen en/of extra kwaliteit extra worden beloond

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1373	48%	840	51%	533	43%
Neutraal	504	18%	259	16%	245	20%
Oneens	990	34%	528	33%	462	37%

Prestatiebeloning past net zo goed in het onderwijs als in andere sectoren van de samenleving

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1159	40%	728	45%	431	35%
Neutraal	460	16%	242	14%	218	18%
Oneens	1253	44%	663	41%	590	47%

Prestatiebeloning zorgt ervoor dat leraren op grond van verkeerde zaken worden beloond

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1213	44%	628	40%	585	48%
Neutraal	750	27%	435	28%	315	26%
Oneens	805	29%	486	32%	319	26%

Prestatiebeloning zorgt voor verdeeldheid in de lerarenkamer

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1931	66%	1080	66%	851	68%
Neutraal	521	19%	284	17%	237	20%
Oneens	408	15%	260	17%	148	12%

Prestatiebeloning zorgt ervoor dat de schoolleiding teveel macht krijgt

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Mee eens	1754	63%	916	57%	838	69%
Neutraal	587	21%	347	22%	240	20%
Oneens	458	16%	319	21%	139	11%

Vindt u dat er een koppeling moet komen tussen opleidingsniveau en salaris? Dat wil zeggen: hoe hoger de opleiding, hoe hoger het salaris?

	Totaal		Basisonderwijs		Voortgezet onderwijs	
Ja	1291	48%	645	42%	646	55%
Neutraal	411	15%	274	18%	134	11%
Nee	1017	37%	622	40%	395	34%

6. URENNORM**Wat vindt u van de 1040-urennorm in het Voortgezet onderwijs?**

Prima	197	17%
Neutraal	247	22%
Niet goed	683	61%

Is de werkdruk hoger geworden als gevolg van de verplichting voor scholen om de 1040-urennorm te halen?

Ja	785	72%
Een klein beetje/nauwelijks	191	17%
Nee	125	11%

Wat vindt u van de voorgestelde nieuwe norm van 1000 uur?

Die norm moet verder naar beneden	270	25%
Een verbetering, maar ik betwijfel of deze norm wordt gehaald	344	32%
Ik ben het eens met het voorstel van een nieuwe norm van 1000 uur	255	23%
Men moet de norm van 1040 uur handhaven	179	16%
Men moet de norm niet verlagen, maar juist verhogen	40	4%

Wat vindt u van het voorstel van de Commissie Cornielje om de zomervakantie in te korten en zo de werkdruk meer te verspreiden?

Zeer goed idee	22	2%
Goed idee	88	8%
Neutraal	116	10%
Slecht idee	318	27%
Zeer slecht idee	621	53%

7. LERAREN OVER HET ONDERWIJSBELEID

Wat vindt u van het voorstel om de Cito-toets te verplaatsen naar het eind van het schooljaar?

	Basisonderwijs	
Goed idee	712	3%
Slecht idee	523	32%
Neutraal	408	25%

Wat vindt u van het principe dat alle leerplichtige leerlingen gratis schoolboeken krijgen?

Zeer goed idee	188	15%
Goed idee	334	28%
Neutraal	188	15%
Slecht idee	276	23%
Zeer slecht idee	228	19%

Kunnen de leraren (vaksecties) bij de invoering van de 'gratis schoolboeken' bij u op school zelf kiezen wat de meest geschikte lesmethode is voor hun vak?

Ja	381	34%
Ja, maar het komt steeds meer onder druk te staan	561	50%
Nee	176	16%

VRAGENLIJST LERAREN BASISONDERWIJS

Beste leraar,

Er wordt veel gesproken over het belang van onderwijs. Iedereen heeft er wel een mening over, maar u weet als geen ander hoe het werkelijk zit. Of het nu gaat over werkdruk, salaris of zorgleerlingen, u ziet hoe het onderwijsbeleid uitpakt in de klas. Maar is dat ook het goede beleid? Of leidt het tot nieuwe problemen?

Dat willen wij weten van de échte deskundigen en daarom vragen wij u onze vragenlijst in te vullen. Dat kost een half uur van uw tijd.

De resultaten van dit onderzoek worden voorgelegd aan regering en parlement.

Dit is zeer effectief, blijkt uit een eerder onderzoek onder vmbo-leraren. De regering nam toen enkele adviezen uit het rapport letterlijk over.

Het onderzoek loopt tot 27 april. In de loop van het jaar presenteren wij de resultaten aan regering en parlement. Indien u dat wilt, sturen wij u een exemplaar van het rapport toe.

U kunt de vragenlijst ook digitaal invullen op:
www.sp.nl/leraren

DE VRAGENLIJST:

ALGEMEEN

01. Welke groep(en) geeft u les? (meer antwoorden mogelijk)

- Groep 1 t/m 4
- Groep 5 t/m 8
- Naast het lesgeven ben ik.....
- Anders, namelijk.....

02. Bent u een man of een vrouw?

- Man
- Vrouw

03. Wat is uw leeftijd?

- Jonger dan 20
- 20-30 jaar
- 30-40 jaar
- 40-50 jaar
- 50-60 jaar
- Ouder dan 60 jaar

04. In welke plaats (gemeente) staat uw school?

Mijn school staat in

05. Welke lerarenopleiding heeft u gevolgd?

- PABO
- Tweedegraads lerarenopleiding
- Eerstegraads lerarenopleiding
- Anders, namelijk.....

06. Hoe lang bent u al werkzaam in het onderwijs?

- Minder dan 2 jaar
- 2 tot 5 jaar
- 5 tot 10 jaar
- Langer dan 10 jaar, namelijk.....

WAARDERING

07. Bent u trots op de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs?

- Ja
- Neutraal
- Nee
- Geen mening

08. Hoe waardeert u het werken in het onderwijs?

- Zeer positief
- Positief
- Neutraal
- Negatief
- Zeer negatief
- Geen mening

Toelichting:

09. Is dit de laatste jaren veranderd?

- Ja, ik heb meer plezier gekregen in het werk
- Nee, het is niet veranderd
- Ja, ik heb minder plezier gekregen in het werk
- Geen mening

10. Krijgt u voldoende mogelijkheden om uw leerlingen de gewenste kwaliteit onderwijs te geven?

- Ja
- Neutraal
- Nee
- Geen mening

11. Waar wordt dat door veroorzaakt? Hieronder volgt een aantal stellingen. Geef u svp per vraag aan wat voor u van toepassing is.

1 = mee eens 2 = neutraal 3 = oneens 4 = geen mening

1	2	3	4	
☐	☐	☐	☐	A. Ik heb voldoende ondersteuning in de klas.
☐	☐	☐	☐	B. De organisatie van de school is op orde.
☐	☐	☐	☐	C. Ik krijg voldoende steun van de schoolleiding.
☐	☐	☐	☐	D. Ik heb teveel 'rugzakleerlingen' in de klas (leerlingen die extra zorg krijgen).
☐	☐	☐	☐	E. De klassen zijn te groot.
☐	☐	☐	☐	F. Het lesmateriaal (lesboeken, computers e.d.) is goed.
☐	☐	☐	☐	G. Er zijn voldoende goede lokalen.
☐	☐	☐	☐	H. Ik ben voldoende opgeleid.
☐	☐	☐	☐	I. De kwaliteit van de leraren is voldoende.
☐	☐	☐	☐	J. Er wordt voldoende samengewerkt.
☐	☐	☐	☐	K. Ik ervaar een te hoge werkdruk.
☐	☐	☐	☐	L. De school is te groot geworden.
☐	☐	☐	☐	M. Het schoolbestuur heeft te veel invloed gekregen ten koste van de vrijheid van de leraar.
☐	☐	☐	☐	N. Dat wordt veroorzaakt door iets anders, namelijk...

12. Bent u voorsnog van plan in het onderwijs te blijven werken?

- Ja (ga naar vraag 13)
- Ik twijfel (ga naar vraag 12.1)
- Nee (ga naar vraag 12.1)
- Geen mening (ga naar vraag 13)

12.1 Wat is hiervan de reden? (meer antwoorden mogelijk)

- Ik ga binnenkort met pensioen of de vut
- Ik vind het werk niet meer leuk
- Ik vind de werkdruk te hoog
- Ik vind het salaris te laag
- Ik ben klaar met de bureaucratie
- Ik krijg niet voldoende ruimte om het werk naar eigen goeddunken te doen
- Anders, namelijk.....

13. Wat ziet u als de grootste bedreiging voor het onderwijs? Kruist u svp de voor u belangrijkste bedreigingen aan.

- Ik zie geen bedreigingen
- Het lerarentekort
- De afnemende kwaliteit van het onderwijs
- Het toenemend aantal zorgleerlingen of 'rugzak'
- De toenemende tweedeling in het onderwijs tussen kansarme en kansrijke leerlingen
- Steeds meer maatschappelijke problemen komen de school binnen
- De schaalgrootte van de scholen
- De wijze waarop de politiek zich bemoeit met het onderwijs
- Gebrekkige financiering van het onderwijs
- Anders, namelijk.....

HET WERK OP SCHOOL

14. Heeft u te maken met een hoge werkdruk?

- Ja (ga naar vraag 14.1)
- Neutraal (ga naar vraag 14.1)
- Nee (ga naar vraag 15)
- Geen mening (ga naar vraag 15)

14.1 Waar wordt dit door veroorzaakt? (meer antwoorden mogelijk)

- De klassen zijn te groot
- Ik heb teveel lesuren en taken als voorbereiden, nakijken, begeleiden etcetera
- De samenwerking met collega's loopt niet goed
- Ouders zijn veeleisend en mondig
- Ik moet steeds meer maatschappelijke problemen oplossen
- Er zijn te veel zorgleerlingen met 'rugzakje'
- Er zijn veel leerlingen *zonder* 'rugzakje' die *wel* extra begeleiding nodig hebben
- Er zijn veel leerlingen met een andere culturele achtergrond
- De bureaucratie
- Ik heb niet voldoende beschikking over goede lokalen en goed materiaal
- Ik heb niet de beschikking over een eigen werkplek
- De school is te groot en onoverzichtelijk
- Anders, namelijk.....

15. Hoeveel leerlingen heeft u nu (gemiddeld)?

Aantal:

16. Wat vindt u de maximaal aanvaardbare klassengrootte?

Aantal:

17. Kunt u beter onderwijs geven als uw klas deze maximale grootte heeft?

- Ja
- Neutraal
- Nee
- Geen mening

18. Heeft u in uw werk te maken met te veel bureaucratie?

- Ja, ongeveer ___% van mijn tijd (ga naar vraag 18.1)
- Neutraal (ga naar vraag 18.1)
- Nee (ga naar vraag 19)
- Geen mening (ga naar vraag 19)

18.1 Waar wordt deze bureaucratie door veroorzaakt?

Antwoord:

19. Wat vindt u van het voorstel om de Cito-toets te verplaatsen naar het eind van het schooljaar?

- Goed idee
- Neutraal
- Slecht idee
- Geen mening

Toelichting:

LEERLINGEN MET EEN BEPERKING ('PASSEND ONDERWIJS')

20. Bent u het eens met de stelling dat leerlingen met een beperking* zoveel mogelijk binnen het reguliere onderwijs moeten worden opgevangen?

* Een beperking is een lichamelijke of verstandelijke handicap, een ernstige taalontwikkelingsstoornis, een gedragsstoornis, een chronische ziekte, een psychiatrisch probleem en/of een visuele of auditieve handicap.

- Ja, zeer mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Oneens
- Zeer mee oneens
- Geen mening

21. Heeft u zorgleerlingen in de klas, die daarvoor een officiële indicatie hebben ('rugzakleerlingen')?

* De zogenaamde 'rugzak' is een extra budget voor leerlingen met een handicap of beperking die op een reguliere school zitten. Deze leerlingen hebben daarvoor een officiële indicatie.

- Ja (ga naar vraag 21.1 t/m 21.3)
- Nee (ga naar vraag 22)
- Weet niet (ga naar vraag 22)

21.1 Hoeveel leerlingen met een 'rugzak' heeft u in de klas?

- Aantal:
- Weet niet

21.2. Welke aard heeft de stoornis of de handicap van uw leerlingen met een 'rugzak'? (meer antwoorden mogelijk)

- Cluster 1 (voor leerlingen met visuele handicaps).
Aantal:
- Cluster 2 (voor leerlingen met communicatieve handicaps, zoals gehoor-, taal- en/of spraakproblemen)
Aantal:
- Cluster 3 (voor leerlingen met verstandelijke en/of lichamelijke handicap).
Aantal:
- Cluster 4 (voor leerlingen met psychiatrische of gedragsstoornissen).
Aantal:
- Weet niet

21.3 Merkt u in de klas dat er extra geld is voor begeleiding van deze leerlingen?

- Ja, zeer veel
- Ja, een beetje
- Neutraal
- Nee, weinig
- Nee, helemaal niet
- Geen mening/weet niet

Toelichting:

22. Heeft u leerlingen met een beperking, handicap of stoornis in de klas, die toch geen 'rugzak' ontvangen?

- Ja
- Nee
- Geen mening/weet niet

23. Hoeveel leerlingen die wel een beperking/stoornis/handicap hebben, krijgen geen 'rugzak'?

Aantal:

24. Wat vindt u van het aantal leerlingen met een 'rugzak' dat op dit moment uw klas zit?

- Te veel
- Goed zo
- Neutraal
- Weinig
- Geen mening
- Anders, namelijk.....

25. Bent u van mening dat u deze 'rugzakleerlingen' onderwijs van goede kwaliteit kunt geven?

- Ja, zeer zeker (ga naar vraag 26)
- Ja, voldoende (ga naar vraag 26)
- Neutraal (ga naar vraag 25.1)
- Nee, niet voldoende (ga naar vraag 25.1)
- Nee, zeer onvoldoende (ga naar vraag 25.1)
- Geen mening (ga naar vraag 26)

25.1 Aan welke voorwaarden moet worden voldaan om dit wel mogelijk te maken? (meer antwoorden mogelijk)

- Er zijn geen (goede) oplossingen mogelijk
- Ik wil minder tijd besteden aan taken als handelingsplannen schrijven, verslaglegging en overleg voor leerlingen met een 'rugzak'
- De leraar moet meer worden ondersteund (door bijvoorbeeld een onderwijsassistent)
- De ambulante begeleider moet leerlingen ondersteunen in de klas
- De ambulante begeleider moet de leraar meer begeleiding geven
- Er moet een maximum worden gesteld aan het aantal leerlingen met een 'rugzak' in de klas
- Leerlingen met een gedragsstoornis moeten beperkt of niet in het reguliere onderwijs worden opgenomen
- Ik heb meer scholing nodig om deze leerlingen te ondersteunen
- Een kleinere klas
- Ik heb betere leermiddelen nodig voor de begeleiding van deze leerlingen
- Anders, namelijk.....

26. Vindt u dat de school of de ouder het laatste woord over de plaatsing van een leerling met beperking moet hebben?

- De school
- De ouder(s)
- Neutraal
- Geen mening
- Anders, namelijk.....

27. Bent u zelf betrokken bij de voorbereidingen of experimenten op uw school om 'passend onderwijs' in te voeren?

- Ja
- Nee
- Er zijn nog geen voorbereidingen of experimenten bij ons op school
- Geen mening/weet niet

28. Wilt u nog een aanvullende opmerking maken met betrekking tot het 'passend onderwijs'?

Opmerking:

SCHAALGROOTTE

29. Hoeveel leerlingen zitten er op uw schoollocatie?

Aantal:

30. Wat vindt u van het aantal leerlingen op uw schoollocatie?

- Er zijn teveel leerlingen
- Het kan wel iets minder
- Prima zo
- Er kunnen nog best wat leerlingen bij
- Er zijn veel te weinig leerlingen
- Anders, namelijk.....

31. Bent u voor een maximale grootte van uw schoollocatie?

- Ja (ga naar vraag 31.1)
- Neutraal (ga naar vraag 32)
- Nee (ga naar vraag 32)
- Geen mening (ga naar vraag 32)

31.1 Wat is volgens u de ideale grootte van uw schoollocatie?

Aantal:

32. Hoe is uw relatie met de schoolleiding?

- Zeer goed
- Goed
- Redelijk
- Neutraal
- Slecht
- Zeer slecht
- Geen mening

Toelichting:

33. Bent u van mening dat de schoolleiding u voldoende ruimte geeft om zelfstandige professionele keuzes te maken?

- Ja
- Neutraal
- Nee
- Geen mening

34. Wilt u meer inspraak in de school?

- Ja
- Neutraal
- Nee
- Geen mening

Toelichting:

SALARIS

35. Wat is uw huidige salarisschaal?

- Schaal:
- Tredé (periodiek):
- Weet niet (zeker)

36. Hoe hoog is uw huidige salaris (bruto)?

- Weet ik niet
- Minder dan €2000
- Tussen de €2000 - €2500
- Tussen de €2500 - €3000
- Tussen de €3000 - €3500
- Tussen de €3500 - €4000
- Meer dan €4000

37. Wat vindt u van de hoogte van uw huidige salaris?

- Zeer ruim
- Ruim voldoende
- Prima zo
- Onvoldoende
- Ruim onvoldoende
- Geen mening
- Anders, namelijk.....

38. Om het lerarentekort op te lossen, is de regering gestart met het Actieplan Leerkracht. Het is onder andere de bedoeling dat meer leraren in een hogere salarisschaal terechtkomen. Wat heeft u tot dusver gemerkt van het Actieplan Leerkracht?

- Ik ben er al flink op vooruit gegaan
- Ik ben er een beetje op vooruit gegaan
- Ik merk er weinig of niets van
- Ik ben er op achteruit gegaan
- Geen mening/weet niet
- Anders, namelijk.....

39. Wat verwacht u te gaan merken van het Actieplan in de komende jaren?

- Een grote salarisverbetering
- Een kleine salarisverbetering
- Weinig of niets
- Een achteruitgang in salaris
- Geen mening
- Anders, namelijk.....

40. Denkt u dat de maatregelen van de regering voldoende zijn om het lerarentekort te bestrijden?

- Ja, het is zeker voldoende
- Niet voldoende, maar het helpt wel
- Het is nog te vroeg om daar een uitspraak over te doen
- Nee, het is zeker niet voldoende
- Geen mening
- Anders, namelijk.....

41. Moeten er volgens u (aanvullende) maatregelen worden genomen op het lerarentekort te bestrijden?

- Ja, namelijk.....
- Nee
- Geen mening

42. Vindt u dat de salarisschaal mede afhankelijk moet worden van de individuele prestaties van de leraar?

- Ja
- Neutraal
- Nee
- Geen mening
- Anders, namelijk.....

43. Bent u het eens met de volgende uitspraken?

1 = mee eens 2 = neutraal 3 = oneens 4 = geen mening

1 2 3 4

- A. Er zijn goede criteria vast te stellen op grond waarvan kan worden beoordeeld of lerarenrecht hebben op een hogere schaal
- B. De schoolleiding is voldoende in staat om de prestaties van leraren transparant te beoordelen.
- C. Prestatiebeloning zet de leraar aan tot betere prestaties.
- D. Met prestatiebeloning krijgen leraren een (beter) carrièreperspectief.
- E. Prestatiebeloning is eerlijker omdat extra inspanningen en/of extra kwaliteit extra worden beloond.
- F. Prestatiebeloning past net zo goed in het onderwijs als in andere sectoren van de samenleving.
- G. Prestatiebeloning zorgt ervoor dat leraren op grond van verkeerde zaken worden beloond.
- H. Prestatiebeloning zorgt voor verdeeldheid in de lerarenkamer.
- I. Prestatiebeloning zorgt ervoor dat de schoolleiding teveel macht krijgt.

44. Vindt u dat er een koppeling moet komen tussen opleidingsniveau en salaris? Dat wil zeggen: hoe hoger de opleiding, hoe hoger het salaris?

- Ja
- Neutraal
- Nee
- Geen mening
- Anders, namelijk.....

DIVERSEN

45. Bent u tijdens de lerarenopleiding voldoende voorbereid op uw huidige werk als leraar?

- Ja, ruim voldoende
- Ja, voldoende
- Neutraal
- Nee, niet voldoende
- Nee, ruim onvoldoende
- Geen mening/ik heb geen lerarenopleiding gevolgd
- Anders, namelijk.....

46. Wat vindt u van het onderwijsbeleid van deze regering?

Antwoord:

47. Vindt u dat er meer moet worden geïnvesteerd in het onderwijs?

- Ja
- Neutraal
- Nee
- Geen mening

48. Het leukste aan mijn vak is:

.....

49. Het minst leuke aan mijn vak is:

.....

50. Wilt u nog iets toevoegen, dat niet aan de orde is gekomen in de vragenlijst?

- Nee
- Ja, namelijk....

PERSOONLIJKE GEGEVENS

51. Wilt u in de toekomst op de hoogte worden gehouden?

(meer antwoorden mogelijk):

- Ja, ik wil op de hoogte worden gehouden van de resultaten van deze vragenlijst
- Ja, ik wil op de hoogte worden gehouden van ander onderwijsnieuws van de SP
- Ja, ik wil meewerken aan toekomstige SP-onderzoeken
- Nee, ik wil nergens van op de hoogte worden gehouden

Als u bij één van de bovenstaande vragen 'ja' heeft aangekruist, vul dan in:

Achternaam.....
Tussenvoegsel.....
Voornaam.....
Adres.....
Postcode en Plaats.....
E-mailadres.....
Telefoon.....

Bedankt! Wij zorgen ervoor dat uw stem gehoord wordt in Den Haag. Het onderzoek loopt tot 27 april. In de loop van het jaar presenteren wij de resultaten aan regering en parlement. Indien u dat wilt, sturen wij u een exemplaar toe (mail naar onderwijs@sp.nl). Wijs alstublieft zoveel mogelijk collega's op het bestaan van deze vragenlijst.

Ingevulde vragenlijsten graag opsturen in de retourenveloppe of naar: SP, Antwoordnummer 30542, 3030 WB Rotterdam

VRAGENLIJST DOCENTEN VOORTGEZET ONDERWIJS

Beste leraar,

Er wordt veel gesproken over het belang van onderwijs. Iedereen heeft er wel een mening over, maar u weet als geen ander hoe het werkelijk zit. Of het nu gaat over werkdruk, salaris of zorgleerlingen, u ziet hoe het onderwijsbeleid uitpakt in de klas. Maar is dat ook het goede beleid? Of leidt het tot nieuwe problemen? Dat willen wij weten van de échte deskundigen en daarom vragen wij u onze vragenlijst in te vullen. Dat kost een half uur van uw tijd.

De resultaten van dit onderzoek worden voorgelegd aan regering en parlement.

Dit is zeer effectief, blijkt uit een eerder onderzoek onder vmbo-leraren. De regering nam toen enkele adviezen uit het rapport letterlijk over.

Het onderzoek loopt tot 27 april. In de loop van het jaar presenteren wij de resultaten aan regering en parlement. Indien u dat wilt, sturen wij u een exemplaar van het rapport toe.

U kunt de vragenlijst ook digitaal invullen op:
www.sp.nl/leraren

DE VRAGENLIJST:

ALGEMEEN

01. Welke klassen geeft u les? (meer antwoorden mogelijk)

- Onderbouw (klas 1-2 vmbo of klas 1-2-3 havo/vwo)
- Bovenbouw (klas 3-4 vmbo en klas 4 t/m 6 havo/vwo)
- Onderbouw én bovenbouw
- Naast het lesgeven ben ik
- Anders, namelijk

02. Bent u man of vrouw?

- Man
- Vrouw

03. Wat is uw leeftijd?

- Jonger dan 20
- 20-30 jaar
- 30-40 jaar
- 40-50 jaar
- 50-60 jaar
- Ouder dan 60 jaar

04. In welke plaats (gemeente) staat uw school?

Mijn school staat in

05. Op wat voor soort school geeft u les?

- Op een school met alleen vmbo-b en vmbo-k
- Op een school met alleen vmbo (b t/m t)
- Op een school met alleen mavo (vmbo-t)
- Op een school met vmbo én havo/vwo (en eventueel gymnasium)
- Op een school met havo/vwo (en eventueel gymnasium)
- Op een categoriaal gymnasium
- Anders, namelijk

06. Welke lerarenopleiding heeft u gevolgd?

- Eerstegraads lerarenopleiding
- Tweedegraads lerarenopleiding
- Dertegraads lerarenopleiding/kweekschool
- PABO
- Anders, namelijk

07. Hoe lang bent u al werkzaam in het onderwijs?

- Minder dan 2 jaar
- 2 tot 5 jaar
- 5 tot 10 jaar
- Langer dan 10 jaar, namelijk

WAARDERING

08. Bent u trots op de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs?

- Ja
- Neutraal
- Nee
- Geen mening

09. Hoe waardeert u het werken in het onderwijs?

- Zeer positief
- Positief
- Neutraal
- Negatief
- Zeer negatief
- Geen mening

Toelichting:

10. Is dit de laatste jaren veranderd?

- Ja, ik heb meer plezier gekregen in het werk
- Nee, het is niet veranderd
- Ja, ik heb minder plezier gekregen in het werk
- Geen mening

11. Krijgt u voldoende mogelijkheden om uw leerlingen de gewenste kwaliteit onderwijs te geven?

- Ja
- Neutraal
- Nee
- Geen mening

12. Waar wordt dat door veroorzaakt? Hieronder volgen een aantal stellingen. Geeft u svp per vraag aan wat voor u van toepassing is.

1 = mee eens 2 = neutraal 3 = oneens 4 = geen mening

1 2 3 4

- A. Ik heb voldoende ondersteuning in de klas.
- B. De organisatie van de school is op orde.
- C. Ik krijg voldoende steun van de schoolleiding.
- D. Ik heb teveel 'rugzakleerlingen' in de klas (leerlingen die extra zorg krijgen).
- E. De klassen zijn te groot.
- F. Het lesmateriaal (lesboeken, computers e.d.) is goed.
- G. Er zijn voldoende goede lokalen.
- H. Ik ben voldoende opgeleid.
- I. De kwaliteit van de leraren is voldoende.
- J. Er wordt voldoende samengewerkt.
- K. Ik ervaar een te hoge werkdruk.
- L. De school is te groot geworden.
- M. Het schoolbestuur heeft te veel invloed gekregen ten koste van de vrijheid van de leraar.
- N. Dat wordt veroorzaakt door iets anders, namelijk

13. Bent u voorsnog van plan in het onderwijs te blijven werken?

- Ja (ga naar vraag 14)
- Ik twijfel (ga naar vraag 13.1)
- Nee (ga naar vraag 13.1)
- Geen mening (ga naar vraag 14)

13.1 Wat is hiervan de reden? (meer antwoorden mogelijk)

- Ik ga binnenkort met pensioen of de vut
- Ik vind het werk niet meer leuk
- Ik vind de werkdruk te hoog
- Ik vind het salaris te laag
- Ik ben klaar met de bureaucratie
- Ik krijg niet voldoende ruimte om het werk naar eigen goeddunken te doen
- Anders, namelijk

14. Wat ziet u als de grootste bedreiging voor het onderwijs? Kruist u svp de voor u belangrijkste bedreigingen aan.

- Ik zie geen bedreigingen
- Het lerarentekort
- De afnemende kwaliteit van het onderwijs
- Het toenemend aantal zorgleerlingen of 'leerlingen met een 'rugzak'
- De toenemende tweedeling in het onderwijs tussen kansarme en kansrijke leerlingen
- De school wordt geconfronteerd met steeds meer maatschappelijke problemen
- De schaalgrootte van de scholen
- De wijze waarop de politiek zich bemoeit met het onderwijs
- Gebrekkige financiering van het onderwijs
- Toenemende macht van de schoolbesturen/management
- Anders, namelijk.....

HET WERK OP SCHOOL

15. Heeft u te maken met een hoge werkdruk?

- Ja (ga naar vraag 15.1)
- Neutraal (ga naar vraag 15.1)
- Nee (ga naar vraag 16)
- Geen mening (ga naar vraag 16)

15.1 Waar wordt dit door veroorzaakt? (meer antwoorden mogelijk)

- De klassen zijn te groot
- Ik heb teveel lesuren en taken als voorbereiden, nakijken, begeleiden etcetera
- De samenwerking met collega's loopt niet goed
- Ouders zijn veeleisend en mondig
- Ik moet steeds meer maatschappelijke problemen oplossen
- Er zijn te veel zorgleerlingen met 'rugzakje'
- Er zijn veel leerlingen zonder 'rugzakje' die wel extra begeleiding nodig hebben
- Er zijn veel leerlingen met een andere culturele achtergrond
- De bureaucratie
- Ik heb niet voldoende beschikking over goede lokalen en goed materiaal
- Ik heb niet de beschikking over een eigen werkplek
- De school is te groot en onoverzichtelijk
- Anders, namelijk.....

16. Hoeveel leerlingen heeft u nu gemiddeld?

Aantal:

17. Wat vindt u de maximale aanvaardbare klassengrootte?

Aantal:

18. Kunt u beter onderwijs geven als uw klas deze maximale grootte heeft?

- Ja
- Neutraal
- Nee
- Geen mening

19. Heeft u in uw werk te maken met te veel bureaucratie?

- Ja, ongeveer ____% van mijn tijd (ga naar vraag 19.1)
- Neutraal (ga naar vraag 19.1)
- Nee (ga naar vraag 20)
- Geen mening (ga naar vraag 20)

19.1 Waar wordt deze bureaucratie door veroorzaakt?

Antwoord:

.....

.....

.....

LEERLINGEN MET EEN BEPERKING ('PASSEND ONDERWIJS')

20. Bent u het eens met de stelling dat leerlingen met een beperking* zoveel mogelijk binnen het reguliere onderwijs moeten worden opgevangen?

* Een beperking is een lichamelijke of verstandelijke handicap, een ernstige taalontwikkelingsstoornis, een gedragsstoornis, een chronische ziekte, een psychiatrisch probleem en/of een visuele of auditieve handicap.

- Ja, zeer mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Oneens
- Zeer mee oneens
- Geen mening

21. Heeft u zorgleerlingen in de klas, die daarvoor een officiële indicatie hebben ('rugzakleerlingen')?

* De zogenaamde 'rugzak' is een extra budget voor leerlingen met een handicap of beperking die op een reguliere school zitten. Deze leerlingen hebben daarvoor een officiële indicatie.

- Ja (ga naar vraag 21.1 t/m 21.3)
- Nee (ga naar vraag 22)
- Weet niet (ga naar vraag 22)

21.1 Hoeveel leerlingen met een 'rugzak' heeft u gemiddeld in de klas?

- Aantal:
- Weet niet

21.2 Welke aard heeft de stoornis of de handicap van uw leerlingen met een 'rugzak'? (meer antwoorden mogelijk)

- Cluster 1 (voor leerlingen met visuele handicaps).
- Cluster 2 (voor leerlingen met communicatieve handicaps, zoals gehoor-, taal- en/of spraakproblemen)
- Cluster 3 (voor leerlingen met verstandelijke en/of lichamelijke handicap).
- Cluster 4 (voor leerlingen met psychiatrische of gedragsstoornissen).
- Weet niet

21.3 Merkt u het tijdens de lessen in de klas dat er extra geld is voor begeleiding van deze leerlingen?

- Ja, zeer veel
- Ja, een beetje
- Neutraal
- Nee, weinig
- Nee, helemaal niet
- Geen mening/weet niet

Toelichting:

.....

22. Heeft u leerlingen met een (mogelijke) beperking, handicap of stoornis in de klas, die toch geen 'rugzak' ontvangen?

- Ja
- Nee
- Geen mening/weet niet

23. Wat vindt u van het gemiddelde aantal leerlingen met een 'rugzak' dat op dit moment in uw klassen zit?

- Te veel
- Goed zo
- Neutraal
- Weinig
- Geen mening
- Anders, namelijk.....

.....

24. Bent u van mening dat u deze 'rugzakleerlingen' onderwijs van goede kwaliteit kunt geven?

- Ja, zeer zeker (ga naar vraag 25)
- Ja, voldoende (ga naar vraag 25)
- Neutraal (ga naar vraag 24.1)
- Nee, niet voldoende (ga naar vraag 24.1)
- Nee, zeer onvoldoende (ga naar vraag 24.1)
- Geen mening (ga naar vraag 25)

24.1 Aan welke voorwaarden moet worden voldaan om dit wel mogelijk te maken? (meer antwoorden mogelijk)

- Er zijn geen (goede) oplossingen mogelijk
- Ik wil minder tijd besteden aan taken als handelingsplannen schrijven, verslaglegging en overleg voor leerlingen met een 'rugzak'
- De ambulante begeleider moet leerlingen ondersteunen in de klas
- De ambulante begeleider moet de leraar meer begeleiding geven
- Er moet een maximum worden gesteld aan het aantal leerlingen met een 'rugzak' in de klas
- Leerlingen met een gedragsstoornis moeten beperkt of niet in het reguliere onderwijs worden opgenomen
- Ik heb meer scholing nodig om deze leerlingen te ondersteunen
- Kleinere klassen
- Ik heb betere leermiddelen nodig voor de begeleiding van deze leerlingen
- Anders, namelijk:

25. Vindt u dat de school of de ouder het laatste woord over de plaatsing van een leerling met beperking moet hebben?

- De school
- De ouder(s)
- Neutraal
- Geen mening
- Anders, namelijk:

26. Bent u zelf betrokken bij de voorbereidingen of experimenten op uw school om 'passend onderwijs' in te voeren?

- Ja
- Nee
- Er zijn nog geen voorbereidingen of experimenten bij ons op school
- Geen mening/weet niet

27. Wilt u nog een aanvullende opmerking maken met betrekking tot het 'passend onderwijs'?

Opmerking:

.....

.....

SCHAALGROOTTE

28. Hoeveel leerlingen zitten er op uw schoollocatie?

Aantal:

29. Wat vindt u van het aantal leerlingen op uw schoollocatie?

- Er zijn teveel leerlingen
- Het kan wel iets minder
- Prima zo
- Er kunnen nog best wat leerlingen bij
- Er zijn veel te weinig leerlingen
- Anders, namelijk:

30. Bent u voor een maximale grootte van uw schoollocatie?

- Ja (ga naar vraag 29.1)
- Neutraal (ga naar vraag 30)
- Nee (ga naar vraag 30)
- Geen mening (ga naar vraag 30)

30.1 Wat is volgens u de ideale grootte van uw schoollocatie?

Aantal:

31. Hoe is uw relatie met de schoolleiding/management?

- Zeer goed
 - Goed
 - Redelijk
 - Slecht
 - Zeer slecht
 - Geen mening
- Toelichting:

32. Bent u van mening dat de schoolleiding u voldoende ruimte geeft om zelfstandig professionele keuzes te maken?

- Ja
- Neutraal
- Nee
- Geen mening

33. Wilt u meer inspraak in de school?

- Ja
- Neutraal
- Nee
- Geen mening

Toelichting:

.....

SALARIS

34. Wat is uw huidige salarisschaal?

- Schaal:
- Trede (periodiek):
- Weet niet

35. Hoe hoog is uw huidige salaris (bruto)?

- Weet ik niet
- Minder dan €2000
- Tussen de €2000 - €2500
- Tussen de €2500 - €3000
- Tussen de €3000 - €3500
- Tussen de €3500 - €4000
- Meer dan €4000

36. Wat vindt u van de hoogte van uw huidige salaris?

- Zeer ruim
- Ruim voldoende
- Prima zo
- Onvoldoende
- Ruim onvoldoende
- Geen mening
- Anders, namelijk:

37. Om het lerarentekort op te lossen, is de regering gestart met het Actieplan Leerkracht. Het is onder andere de bedoeling dat meer leraren in een hogere salarisschaal terechtkomen. Wat heeft u tot dusver gemerkt van het Actieplan Leerkracht?

- Ik ben er al flink op vooruit gegaan
- Ik ben er een beetje op vooruit gegaan
- Ik merk er weinig of niets van
- Ik ben er op achteruit gegaan
- Geen mening/weet niet
- Anders, namelijk:

38. Wat verwacht u te gaan merken van het Actieplan in de komende jaren?

- Een grote salarisverbetering
- Een kleine salarisverbetering
- Weinig of niets
- Een achteruitgang in salaris
- Geen mening
- Anders, namelijk:

39. Denkt u dat de maatregelen van de regering voldoende zijn om het lerarentekort te bestrijden?

- Ja, het is zeker voldoende
- Het helpt een beetje, maar niet genoeg
- Het is nog te vroeg om daar een uitspraak over te doen
- Nee, het is zeker niet voldoende
- Geen mening
- Anders, namelijk:

40. Moeten er volgens u (aanvullende) maatregelen worden genomen om het lerarentekort te bestrijden?

- Ja, namelijk:
- Nee
- Geen mening

41. Vindt u dat de salarisschaal mede afhankelijk moet worden van de individuele prestaties van de leraar?

- Ja
- Neutraal
- Nee
- Geen mening
- Anders, namelijk:

42. Bent u het eens met de volgende uitspraken?

1 = mee eens 2 = neutraal 3 = oneens 4 = geen mening

- 1 2 3 4
- A. Er zijn goede criteria vast te stellen op grond waarvan kan worden beoordeeld of leraren recht hebben op een hogere schaal.
 - B. De schoolleiding is voldoende in staat om de prestaties van leraren transparant te beoordelen.
 - C. Prestatiebeloning zet de leraar aan tot betere prestaties.
 - D. Met prestatiebeloning krijgen leraren een (beter) carrièreperspectief.
 - E. Prestatiebeloning is eerlijker omdat extra inspanningen en/of extra kwaliteit extra worden beloofd.
 - F. Prestatiebeloning past net zo goed in het onderwijs als in andere sectoren van de samenleving.
 - G. Prestatiebeloning zorgt ervoor dat leraren op grond van verkeerde zaken worden beloofd.
 - H. Prestatiebeloning zorgt voor verdeeldheid in de lerarenkamer.
 - I. Prestatiebeloning zorgt ervoor dat de schoolleiding teveel macht krijgt.

43. Vindt u dat er een koppeling moet komen tussen opleidingsniveau en salaris? Dat wil zeggen: hoe hoger de opleiding, hoe hoger het salaris?

- Ja
- Nee
- Geen mening
- Anders, namelijk.....

1040 - URENNORM

44. Wat vindt u van de 1040-urennorm in het voortgezet onderwijs?

- Prima
- Neutraal
- Niet goed
- Geen mening
- Anders, namelijk.....

45. Is de werkdruk hoger geworden als gevolg van de verplichting voor scholen om de 1040-urennorm te halen?

- Ja
- Een klein beetje/hauwelijks
- Nee
- Geen mening
- Anders, namelijk.....

De Commissie Cornielje stelt voor dat leerlingen in een schooljaar duizend (1000) klokuren les moeten krijgen. Dat is veertig uur minder dan nu de norm is.

Daarnaast wil de Commissie dat de zomervakantie van middelbare scholen wordt ingekort van zeven naar zes weken. In ruil daarvoor krijgen leerlingen vijf roostervrije dagen. Docenten moeten die vijf dagen besteden aan niet- lesgebonden activiteiten.

46. Wat vindt u van de voorgestelde nieuwe norm van 1000 uur?

- Die norm moet verder naar beneden
- Een verbetering, maar ik betwijfel of deze norm wordt gehaald
- Ik ben het eens met het voorstel van een nieuwe norm van 1000 uur
- Men moet de norm van 1040 uur handhaven
- Men moet de norm niet verlagen, maar juist verhogen
- Geen mening

Toelichting:

47. Wat vindt u van het voorstel van de Commissie om de zomervakantie in te korten en zo de werkdruk meer te verspreiden?

- Zeer goed idee
- Goed idee
- Neutraal
- Slecht idee
- Zeer slecht idee
- Anders, namelijk.....

DIVERSEN

48. Bent u tijdens de lerarenopleiding voldoende voorbereid op uw huidige werk als leraar?

- Ja, ruim voldoende
- Ja, voldoende
- Neutraal
- Nee, niet voldoende
- Nee, ruim onvoldoende
- Geen mening/ik heb geen lerarenopleiding gevolgd

Toelichting:

49. Wat vindt u van het principe dat alle leerplichtige leerlingen gratis schoolboeken krijgen?

- Zeer goed idee
- Goed idee
- Neutraal
- Slecht idee
- Zeer slecht idee
- Geen mening

Toelichting:

50. Kunnen de leraren (vaksecties) bij de invoering van de 'gratis schoolboeken' bij u op school zelf kiezen wat de meest geschikte lesmethode is voor hun vak?

- Ja
- Ja, maar het komt steeds meer onder druk te staan
- Nee
- Anders, namelijk.....

51. Wat vindt u van het onderwijsbeleid van deze regering?

Antwoord:

52. Vindt u dat er meer geld moet worden geïnvesteerd in het onderwijs?

- Ja
- Neutraal
- Nee
- Geen mening

53. Wilt u nog iets toevoegen, dat niet aan de orde is gekomen in de vragenlijst?

- Nee
- Ja, namelijk.....

PERSOONLIJKE GEGEVENS

54. Wilt u in de toekomst op de hoogte worden gehouden?

(meer antwoorden mogelijk):

- Ja, ik wil op de hoogte worden gehouden van de resultaten van deze vragenlijst
- Ja, ik wil op de hoogte worden gehouden van ander onderwijsnieuws van de SP
- Ja, ik wil meewerken aan toekomstige SP-onderzoeken
- Nee, ik wil nergens van op de hoogte worden gehouden

Als u bij één van de bovenstaande vragen 'ja' heeft aangekruist, vul dan in:

Achternaam.....
 Tussenvoegsel.....
 Voornaam.....
 Adres.....
 Postcode en Plaats.....
 E-mailadres.....
 Telefoon.....

Bedankt! Wij zorgen ervoor dat uw stem gehoord wordt in Den Haag. Het onderzoek loopt tot 27 april. In de loop van het jaar presenteren wij de resultaten aan regering en parlement. Indien u dat wilt, sturen wij u een exemplaar toe (mail naar onderwijs@sp.nl). Wijs alstublieft zoveel mogelijk collega's op het bestaan van deze vragenlijst.

Ingevulde vragenlijsten graag opsturen in de retourenveloppe of naar: SP, Antwoordnummer 30542, 3030 WB Rotterdam

5 maart 2009

Aan de leraren in de medezeggenschapsraad

Beste leraar,

Er wordt veel gesproken over het belang van onderwijs. Iedereen heeft er wel een mening over, maar u weet als geen ander hoe het werkelijk zit. Of het nu gaat over werkdruk, salaris of zorgleerlingen, u ziet hoe het beleid uitpakt in de klas. Maar is dat ook het goede beleid? Of leidt het tot nieuwe problemen? Dat willen wij weten van de échte deskundige en daarom vragen wij u de bijgeleverde vragenlijst in te vullen. Dat kost een half uur van uw tijd.

De resultaten van ons onderzoek worden voorgelegd aan regering en parlement. Dit is zeer effectief, blijkt uit eerder SP-onderzoek onder vmbo-leraren. De regering nam toen enkele adviezen uit het rapport letterlijk over. De uitslag van een onderzoek onder leraren zegt vaak meer dan een dikke stapel beleidsrapporten.

In de loop van het jaar presenteren wij de resultaten in een rapport aan regering en parlement. Indien u dat wilt, sturen wij u een exemplaar toe.

Wij vragen u zoveel mogelijk collega's te wijzen op het bestaan van deze vragenlijst.

Dat kan als volgt:

- U hangt de bijgeleverde affiche in de lerarenkamer. Daarop staat het webadres voor de digitale versie van de vragenlijst.
- U legt de flyers in de lerarenkamer.
- U verspreidt de papieren versie onder uw collega's. U kunt bij ons extra exemplaren bestellen via onderwijs@sp.nl of u kopieert de bijgeleverde vragenlijst. Op papier ingevulde vragenlijsten kunnen zonder kosten worden teruggestuurd in de bijgeleverde envelop.
- U kunt natuurlijk ook zelf de vragenlijst invullen via: www.sp.nl/leraren.

Wilt u meewerken aan beter onderwijsbeleid? Wacht dan niet te lang en laat uw stem horen.

Hartelijk dank voor uw medewerking,

Jasper van Dijk, SP-Tweede Kamerlid en woordvoerder voortgezet onderwijs
Manja Smits, SP-Tweede Kamerlid en woordvoerder basisonderwijs

Heeft u vragen?

Mail naar: onderwijs@sp.nl
Of bel: 070 3185812

**Graag de ingevulde
vragenlijsten in de
retourenvelop sturen naar:**

SP
Antwoordnummer 30542
3030 WB Rotterdam

SP. ONDERZOEK

DE LERAAR AAN HET WOORD

In het debat over het onderwijs hebben jarenlang bestuurders, politici en zelfbenoemde deskundigen de boventoon gevoerd. Wat de leraar vond, leek vaak van ondergeschikt belang.

De SP wil meer aandacht voor de stem van de leraar. Leraren weten immers als geen ander wat de gevolgen van het beleid zijn in de klas. Zij zien wat onderwijservormingen betekenen voor leerlingen, voor henzelf en voor de kwaliteit van het onderwijs.

Duizenden leraren hebben de afgelopen maanden onze vragen beantwoord over alle aspecten van het werk, zoals werkplezier, werkdruk, schaalgrootte, zorgleerlingen, bureaucratie en salarissen. De resultaten zetten aan tot denken. Hoewel verreweg de meeste leraren positief zijn over werken in het onderwijs, zijn zij ook erg kritisch. Slechts een kwart van de leraren is trots op de kwaliteit van het onderwijs. De helft van hen heeft minder plezier gekregen in het werk. Drie van de vier leraren hebben te maken met een te hoge werkdruk.

Er is iets mis in het onderwijs. Als de omstandigheden niet verbeteren, zullen nog meer leraren de school de rug toekeren. De kwaliteit van het onderwijs zal verder afnemen. Daarom is het hard nodig dat er eindelijk naar de leraar zelf wordt geluisterd.

In de serie 'Aan het woord' wordt mensen op de werkvloer gevraagd naar hun werkomstandigheden. In deze serie verschenen onder andere 'de leraar', 'de zorg', 'de jeugdzorg', 'het gevangenispersoneel', 'de politie' en 'de schipper'.